

**STORE
NORSKE
LEKSIKON**

Innhold

- 3 Året 2021 kort oppsummert
- 3 Organisasjonane som står bak leksikonet
- 4 SNLs samfunnsoppdrag og -rolle
- 5 Norsk fagspråk og formidling på norsk
- 5 Lille norske leksikon
- 7 Nynorsk i Store norske leksikon
- 8 Kunnskap folk stolar på
- 8 Store norske leksikon og Wikipedia
- 10 Lesarane
- 10 Mest lesne artiklar
- 12 Andre leksika som no er del av SNL
- 13 Innhaldet
- 14 Slik lagar vi leksikon
- 15 Oppdateringsstatus
- 16 Fagansvarlege og forfattarar
- 18 Satsingar i 2021
- 20 Store norske leksikons historie
- 21 Store norske fest
- 21 Kulturministeren om SNL
- 22 Internasjonalt leksikonsamarbeid
- 23 Samarbeid med Danmark
- 24 Utfordringar
- 25 Kunnskapskjelde for media
- 26 Organisasjonen
- 27 Leksikonet i tal og grafar

Verdas beste leksikon

«...det vil blive hjemmenes raadgiver og en rig kunnskabskilde for gammel og ung. Det vil udføre en stor gerning iblandt os.» Dette skreiv *Verdens Gang* med stor begeistring i 1906, då fyrste bind av *Illustreret norsk Konversationsleksikon* kom ut.

Mykje har skjedd sidan den gongen, og når vi i 2021 feira 115-årsjubileum for den fyrste utgjevinga, kunne vi trygt slå fast at leksikonet har utført nettopp denne store gjerninga. Lesar- og brukartala held fram med å auke for kvart år, og vi opplever at leksikonet får ei stadig sterkare stilling i alle lag av folket og i ålmenta.

At det er slik, er ikkje sjølvstøtt: Leksikonet var nær ved å bli lagt ned for ti år sidan. Med den storstilte redningsaksjonen gjekk Store norske leksikon frå å vere ei lukka, kommersiell teneste til å bli fritt tilgjengeleg for alle, som eit fellesprosjekt for norske universitet og høøgskular.

Stenkjær Avis omtalte òg det nye leksikonet i 1906 og skreiv: «Det var et ønske, at dette verk maatte komme i hvermands eie.» Med dagens modell kan vi stolt slå fast at ynskjet til avisa har blitt innfridd.

Eigarskapsmodellen vår - der leksikonet er eigd og finansiert av norsk akademia i fellesskap - har vore ein suksess, og SNL er i dag eit prosjekt som blir lagt merke til over heile verda. I ei tid prega av falske nyheiter og alternative fakta er vi i Noreg i ein unik og privilegert situasjon som kan halde oss med eit fritt tilgjengeleg og kvalitetssikra oppslagsverk av eit slikt omfang.

Undersøkingar viser at SNL har stor tillit blant folk flest. Stor tillit og høge brukartal er gledeleg, men det forpliktar òg. Det viser kor viktig samfunnsoppdraget vårt er, og sporar oss til kvar dag å gjere innhaldet endå betre.

Noko av det vi arbeider mest med no, er å kunne tilby betre innhald til unge og andre som treng enklare tekstar enn dei som Store norske leksikon har i dag. Difor ynskjer vi å utvikle og lansere eit nytt verk, *Lille norske leksikon*, som skal tilby eit enklare leksikoninnhald. På den måten vil vi for alvor kunne seie at vi er ein «rig kunnskabskilde for gammel og ung».

Erik Bolstad
dagleg leiar, sjefredaktør

Knut Olav Åmås
styreleiar

2021 kort oppsummert

Store norske leksikon er eit ålmenleksikon som dekkjer alle kunnskapsområde. Leksikonet er gratis, fritt tilgjengeleg og reklamefritt. Med opptil 3,2 millionar brukarar i månaden og 600 000 lesne artiklar per dag er snl.no Noregs største nettstad for kunnskapsformidling. I 2021 vart artiklane våre lesne 112 millionar gonger. Det er elevar og studentar som bruker oss aller mest.

Innhaldet i SNL er redaksjonelt stoff som blir laga i samarbeid mellom friviljuge og fagekspertar. Alle kan bidra i kunnskapsdugnaden og få bidraga sine evaluerte av ein fagperson. Verket blir redigert etter redaktørplakaten.

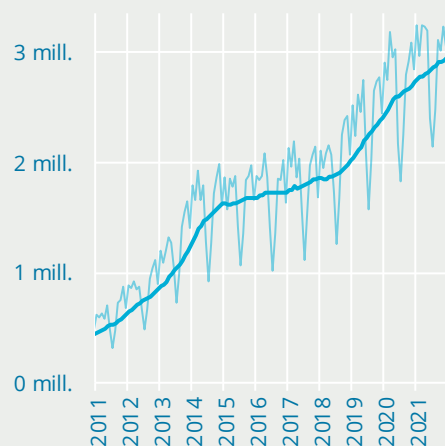
Store norske leksikon byggjer på verk

med røter heilt attende til 1907. Innhaldet blir oppdatert, signert og kvalitetssikra av 986 fagansvarlege, der fleirtalet er forskarar ved vitskaplege institusjonar. Universiteta er sjølve stammen i leksikonet. Den faglege forankringa er synleg for lesarane og styrkjer truverdet vårt. Det er unikt at så mange akademikarar i eit land driv så omfattande formidling på ei felles plattform, og at dei når så mange lesarar. Det står framleis mykje arbeid framfor oss med både artikkeloppdatering og rekruttering av fagekspertar, men mykje av innhaldet i leksikonet er blitt svært godt.

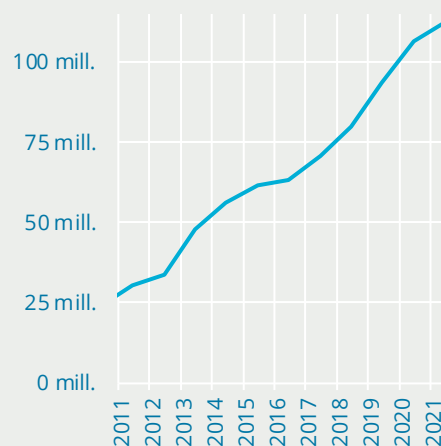
Leksikonet er blant dei mest brukte norskpubliserte nettstadene.

Det er mange som les Store norske leksikon: I snitt var det 2,9 millionar unike brukarar i månaden i 2021. Dette er ei kraftig auke samanlikna med tidlegare år; brukartala steig 16 prosent frå 2020.

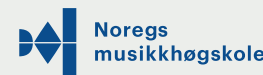
Unike brukarar per måned per år. Glidande snitt vist med tjukk strek, brukartal per måned i tynn. Brukartala i 2021 varierte frå 2,1 millionar i juli til 3,2 millionar i mars.

Lesne artiklar per år. I 2021 vart artiklane i leksikonet lesne 112 millionar gonger. Det er svært gledeleg at den gode utviklinga i lesartal held fram.

Medlemsorganisasjonar i Store norske leksikon

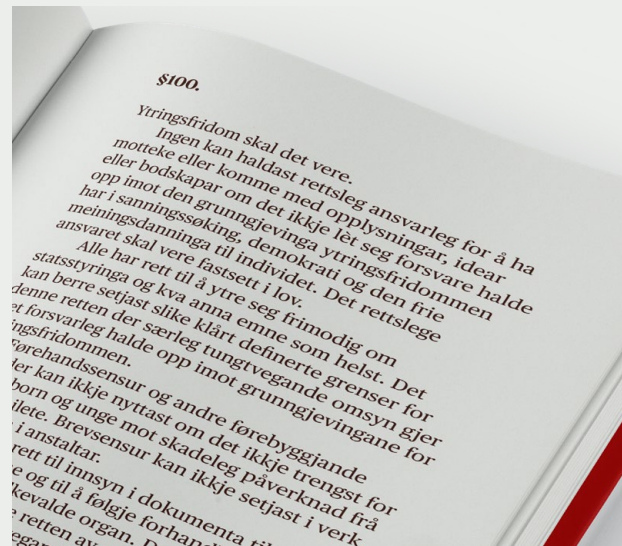

Foreininga Store norske leksikon er ein kunnskapsdugnad der universitet, høgskular og andre ideelle organisasjonar bidreg. I Universitets- og høgskulelova er formidling definert som ei kjerneoppgåve, og SNL er ein av kanalane der universiteta når ut med kunnskap til verkeleg mange nordmenn.

Samfunnsoppdraget

Gyldig kunnskap er en forutsetning for å forstå, argumentere og påvirke i et demokratisk samfunn. Derfor sier Grunnlovens paragraf 100 ikke bare at myndighetene er pålagt å legge til rette for at den offentlige samtalen skal være åpen, men også for at den skal være opplyst. Dette er kjernen i samfunnsoppdraget til både Store norske leksikon og leksikonets medlemmer.

Demokratiseringen av medier har skapt en fragmentert offentlighet og spredt definisjonsmakten mellom mennesker, institusjoner og kommersielle aktører. Det kan være vanskelig å skille mellom fakta og fiksjon og mellom nøkterne og spekulative analyser. De store norske institusjonene for forskning og utdanning har gått sammen om å opprettholde og styrke en kilde til felles kunnskap under

§ 100 i Grunnloven om ytringsfrihet. Leksika og oppslagsverk er viktige grunnlag for en åpen og opplyst offentlig samtale.

én merkevare som folk har stor tillit til: Store norske leksikon.

Foran skjermer i klasserommene, i eksamenslokalene, i lesesalene, på bussen og hjemme tilegner både unge og gamle seg ny kunnskap om verden hver eneste dag gjennom 180 000 artikler, skrevet og kvalitetssikret av noen av landets fremste fagfolk.

TILGJENGELIGGJØR ET FELLESGODE

Universitetene og høyskolene tar et aktivt samfunnsansvar ved å formidle kunnskapen de produserer og besitter. De oppfyller kravet om å formidle bredt ved å stå bak leksikonartikler som det leses tre av hvert eneste sekund, døgnet rundt. Folket, som finansierer universitetene gjennom skatter og avgifter, får et oppdatert, kvalitetssikret og gratis oppslagsverk. Slik blir fellesgodet som kunnskapen utgjør, tilgjengelig for alle.

Det er viktig at de største kunnskapsinstitusjonene samler seg rundt én felles plattform for formidling på nettet. SNL kommer høyt i søkeresultatene til Google og andre søkemotorer fordi vi er en troverdig kilde som er mye brukt og lenket til. Godt innhold spredt over mange ulike nettsider er vanskelig å finne for leserne; én felles plattform er lettere å bruke og gjør merkevaren mer gjenkjennelig.

Kvalitetssikret kunnskap skal være et gode for alle - ikke bare dem med gode leseferdigheter. Derfor skal SNL publisere innhold som er mest mulig tilgjengelig for flest mulig, inkludert barn, dyslektikere og dem som har et annet morsmål enn norsk. I årene fremover satser vi tungt på tilrettelegging av stoff for nye lesergrupper, spesielt gjennom prosjektet Lille norske leksikon, som skal lanseres i 2023 dersom vi får finansiering.

EN AUTORITATIV KILDE

SNLs formål er «å publisere signert innhold redigert av fagfolk. Artikkene skal være kvalitetssikret med hensyn til faglig etterrettelighet og kildekritikk».

Et leksikon skal ikke bare samle faktaopplysninger, det skal også definere begreper og formidle analytiske framstillinger av hendelser, emner og personer. I SNL bidrar noen av landets fremste fagfolk med slike analytiske tekster. Ved å gjøre dem tilgjengelige for alle bidrar leksikonet til et opplyst samfunn.

De fagansvarlige er håndplukkede eksperter innenfor hvert fagfelt. I tillegg er brukermidvirkning en viktig del av modellen. At alle har mulighet til å bidra, skaper både gjennomsiktighet, engasjement og legitimitet. Endringsforslag og kommentarer fra bidragsytere sørger for at vi drar nytte av kompetanse fra hele samfunnet. Samtidig unngår vi at leksikonet blir elitistisk og fjernt fra folk flest. Bidragene gjør det også lettere å holde leksikonet oppdatert.

Når mange hundre fagfolk skriver signerte artikler i SNL, skaper de kilder som det kan henvises til, og der kvaliteten er enkel å vurdere basert på hvem forfatteren er. Artikkene fungerer som autoritative kildetekster, både for generell kunnskapsutvikling og i samfunnsdebatten.

INFRASTRUKTUR FOR KUNNSKAP

På samme måte som samfunnet trenger troverdige nyhetskilder, trengs tilsvarende gode kilder for grunnlaget og bredden i kunnskapen. Selv i et mylder av innhold er det ingen selvfølge å finne gode kilder. Det kommer helt enkelt an på hvem som skaper nettinnholdet og om det er mulig å finne fram til de gode kildene.

Store norske leksikon er infrastrukturen der fagfolk har mulighet til å formidle faget sitt direkte til allmennheten i et nøkternt og tilgjengelig språk, uten at temaene må spisses for å passe en journalistisk vinkling eller baseres på nye forskningsgjennombrudd.

VITENSKAPENS STEMME

Det er viktig at forskere og fageksperter når ut med god kunnskap og fakta, ikke minst om stridsspørsmål. Store norske leksikon har vitenskapelig basert innhold. Vi har ikke som mål i seg selv at innholdet skal virke «nøytralt» eller gjengi hva folk flest er enige om. Derimot skal vi gjengi hva forskerne er enige om, eller beskrive faglige uenigheter der det er relevant.

ÅPENHET OM HVEM SOM SKRIVER

Store norske leksikon praktiserer full åpenhet, og for SNL betyr åpenhet også at kildekritikk skal være enkelt. Som Kulturkomiteen på Stortinget formulerte det i sin merknad til støtteordningen for nettleksikon: «Komiteen vil påpeke at åpenhet om hvem som skriver er vesentlig for å kunne utøve direkte kildekritikk, og derved kvalitetssikre og forbedre levende leksikalske oppslagsverk.»

Å mestre kildekritikk er en stadig viktigere forutsetning for å bli kunnskapsrik. Hos oss skal folk kunne se hvem som står bak all aktivitet, og derfor krever vi at alle skriver under fullt navn. I tillegg er hver eneste revisjon av hver artikkel tilgjengelig: Man kan se hvem som har foreslått endringer, og like viktig, hvem som har godkjent dem.

Over tid danner oppdateringshistorikken en fortelling om hvem som har definert den norske kunnskapsarven.

- SNL er viktig for fagspråket

Store norske leksikon er viktig for å opprettholde et norsk fagspråk under press, mener språkdirektør Åse Wetås.

Åse Wetås, direktør i Språkrådet

- Universitets- og høyskolesektoren har et lovpålagt ansvar for å vedlikeholde og utvikle norsk fagspråk. For at norsk skal være et samfunnsbærende språk, trenger vi at språket hele tida utvikles slik at det kan brukes til å formidle spesialisert kunnskap på alle fagfelt.

Det sier Åse Wetås, direktør for Språkrådet. I ei tid med falske nyheter og alternative fakta mener hun at god og klar formidling er viktig for å sikre forskningsresultatene legitimitet i samfunnet, og at Store norske leksikon er helt sentral som infrastruktur for nettopp dette. SNLs rolle passer derfor svært godt inn i målene som ble satt for den nye språkloven som trådte i kraft i januar 2022, mener hun.

- Fagspråket er den delen av det norske språket som kanskje er under aller sterkest press. I Norge er Store norske leksikon en viktig del av et fagspråklig kretsløp der også skole- og utdanningsfeltet inngår. Fag og språk henger uløselig sammen, og leksikonets plass i det fagspråklige kretsløpet er å løfte kunnskap ut av de enkelte fagmiljøene og gjøre den tilgjengelig for bruk i hele samfunnet, sier Wetås.

At nynorskleksikonet Allkunne blir del av SNL og øker nynorskandelen, er også et grep som språkdirektøren helhjertet støtter.

- Formålsparagrafen i den nye språkloven peker på et særlig ansvar for å styrke nynorsk som det minst brukte av de to likestilte norske skriftspråka. Nynorsk som kultur- og bruksspråk trenger å være synlig for alle språkbrukerne i Norge. I det bildet er det svært viktig at nynorsk nå får en tydelig og selvsagt plass i Store norske leksikon, sier hun.

- Språk er kultur, og språk er grunnleggende infrastruktur i samfunnet vårt. Med både bokmål og nynorsk som redaksjonsspråk favner Store norske leksikon både i uttrykk og innhold begge disse viktige språkfunksjonene.

DN Dagens Næringsliv

Europa kjemper mot falsk informasjon. I spissen står et norsk leksikon

Store norske leksikon er blitt modell for flere europeiske land.

16. APRIL 2022

KULTUR

Storsatsing på Lille norske – lager nytt nettleksikon for barn

Fra Store norske til Lille norske leksikon: Dette blir Norges største aksjonssatsing for barn. Gjennom skole- og utdanningsfeltet skal det bygges opp et nytt nettleksikon for barn. Det er et samarbeid mellom Store norske leksikon og Språkrådet.

Store norske leksikon er et av Norges største leksikonprosjekter. Det er et samarbeid mellom Store norske leksikon og Språkrådet. Prosjektet er et samarbeid mellom Store norske leksikon og Språkrådet. Prosjektet er et samarbeid mellom Store norske leksikon og Språkrådet.

Det er høyere bevissthet rundt falske fakta og nyheter. I 2018 trakk EU-parlamentet fram SNL som en vellykket modell for formidling av kvalitetssikret kunnskap.

I 2022 setter SNL i gang arbeidet med å lage Lille norske leksikon – et oppslagsverk som er særlig tilpasset barn, unge og andre med behov for enklere tekst. Vi håper å lansere Lille norske leksikon i 2023.

Lille norske leksikon

Skoleelever er blant Store norske leksikons aller hyppigste og mest lojale brukere. De aller fleste unge i Norge kjenner til og bruker snl.no. Leksikonet brukes aktivt i undervisning og blant elever, også i barne- og ungdomsskolen. Likevel møter mange av de yngre brukerne et leksikon som er for vanskelig for dem. Også for en del voksne er tekstene i SNL for komplekse. Mange lærere, foreldre og barn har tatt kontakt og ønsket seg et enklere leksikon.

Redaksjonen har i flere år jobbet med å skole-tilpasse artikler som er sentrale på pensum særlig i videregående skole. Dersom vi skulle forenkle og barnetilpasse SNL i enda større grad enn dette, ville produktet vært et leksikon som uansett er vanskelig for barn, for banalt for ungdom eller voksne og for lite faglig presist for studenter og fagfolk. Det er derfor et stort behov for to verk som utfyller hverandre.

LILLE NORSKE LEKSIKON I 2023

Høsten 2021 startet derfor arbeidet med å utvikle Lille norske leksikon: et eget, digitalt oppslagsverk tilpasset barn, ungdom og andre med behov for enklere tekst. Slik kan vi oppfylle vårt formål og samfunnsoppdrag ved endelig å kunne tilby kvalitetssikret kunnskap til hele befolkningen. Målet er at Lille norske skal lanseres på internett i 2023.

KVALITETSSIKRET KUNNSKAP TIL ALLE

Det nye verket skal, i et enklere språk, tilby det samme som Store norske leksikon: et etterrettelig, oppdatert oppslagsverk, fritt for politisk og kommersiell agenda, redigert og signert med fullt navn, kvalitetssikret av fagfolk, gratis og åpent for alle på internett. Det skal ha sin egen redaksjon og vil

benytte en annen modell for skriving av artiklene og ha flere og bedre illustrasjoner. Men også her vil universitetene, fagfolk og fagmiljøer ha en sentral rolle i å gi råd, bidra med kompetanse og kvalitets-sikre innholdet.

Lille norske leksikon skal ha universell utforming av tekst og design. Det primære siktemålet for tekstene skal være barn og unge, men tekst, utvalg og funksjonalitet skal utformes på en måte som gjør at Lille norske leksikon kan brukes av alle som har behov for et enklere alternativ til SNL: ungdom og voksne med lesevan-sker, mennesker med et annet morsmål, sterke lesere som er yngre enn målgruppa - eller hvem som helst som ønsker seg et kjapt og lettfattelig overblikk.

BYGGER TILLIT OG GODE VANER

Når de yngste kan møtes med språk og innhold de forstår, bygges gode vaner for et langt liv ved at de kan identifisere og velge oppdaterte kunnskapskilder de vet de kan stole på. Dette legger grunnlag for større grad av deltakelse i samfunnet og styrker dermed demokratiet. Bedre tilgang på forståelig kunnskap bidrar også til å utjevne sosiale forskjeller, som vi vet oppstår i ung alder og som kan vare livet ut. Og, som statssekretær Odin Adelsten Aunan Bohmann sa i sin tale ved SNLs jubileum i november 2021, er små forskjeller «den aller viktigste årsaken til at det er høy tillit i et samfunn». Vi mener at Lille norske leksikon vil være et viktig bidrag til bevaringen av det norske tillitssamfunnet.

Like før jul i 2021 bevilget Stiftelsen Fritt Ord fem millioner kroner til arbeidet med Lille norske leksikon, og dermed er arbeidet med et nytt verk i gang.

SNL i hjemmeskolen

Vanligvis er skolebesøk et viktig møtepunkt mellom redaksjonen og skolen. I pandemiårene 2020 og 2021 var dette naturlig nok ikke mulig. I stedet opplevde vi at SNL ble med elevene hjem til hjemmeskolen. Lesing av artikler knyttet til skolepensum steg voldsomt i perioder der skoler var stengt. Lese-mønstrene gjennom dagen endret seg mye: Lesingen på dagtid steg kraftig i begynnelsen av pandemien, mens bruken på kveldstid holdt seg på samme nivå som før. SNL ble et viktig verktøy for foreldre som plutselig måtte ta ansvar for barnas hjemmeskole, og lærere som i en fart måtte finne løsninger for undervisning på nett. I Facebook-gruppa «SNL Skole» har vi lagt opp til kommunikasjon med lærere og skoleledere. Denne gruppa kan brukes enda mer aktivt når Lille norske leksikon kommer på plass, for å innhente erfaringer og tilbakemeldinger fra lærere.

Nynorsk i SNL

NYNORSK: FRÅ 0 TIL 10 000

Store norske leksikon er eit tospråkleg leksikon. Forfattarane vel sjølve om dei vil skrive på bokmål eller nynorsk. Men det er først gjennom samarbeidet med Nynorsk kultursentrum frå 2020 at nynorsken har breidd seg i leksikonet. No har SNL over 10 000 artiklar på nynorsk.

Nynorsken hadde lenge dårlege kår i Store norske leksikon. I nesten 100 år var det ikkje skrive eit einaste ord på nynorsk i leksikonet. Så da nettredaksjonen på 2010-talet vedtok ein ambisjon om å bli eit tospråkleg leksikon, var det eit viktig strategisk skifte. Men kultur et strategi til frukost. Medan SNL hadde høg produksjon og mange lesarar, så gjekk det seint med nynorskan-delen.

ALLKUNNE BLIR DEL AV SNL

Samstundes vart det produsert godt leksikon-innhald på nynorsk i nettleksikonet Allkunne. Allkunne vart stifta av Nynorsk kultursentrum og Det Norske Samlaget i 2009 med ambisjon om å lage eit heilskapeleg allmennleksikon.

Gjennom dryge ti år hadde dei bygd ein leksikonbase med 25 000 artiklar. Mykje av stoffet var henta frå andre verk, men ein god del var eigenprodusert innhald, og der var det gull å finne for den som fann fram til Allkunne.no. Men i ei tid der lesarane kjem frå Google-søk, så vann ikkje nynorskleksikonet fram i trefflista, og alt for få lesarar fann det gode stoffet.

I 2020 vart SNL og Nynorsk kultursentrum samde om ein avtale der SNL skulle overta det eigenproduserte innhaldet til Allkunne. I 2021 har importen pågått for fullt. Så langt har over tusen Allkunne-artiklar funne vegen til SNL, der dei har

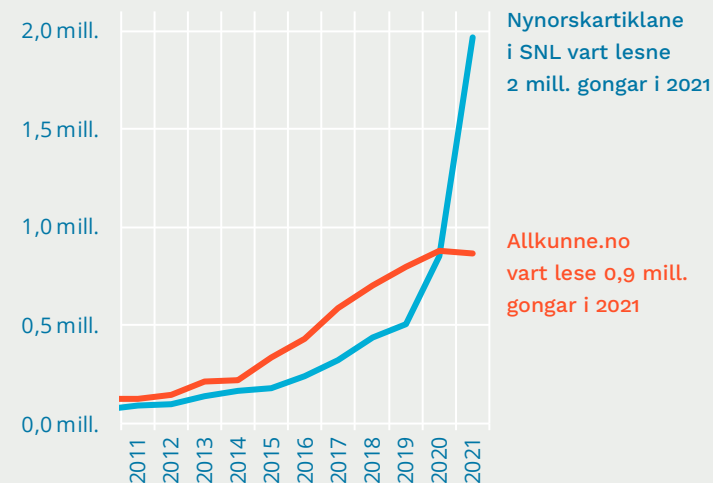
fått fleire lesarar i ein ny heim. Satsinga på å auke talet på nynorskartiklar i SNL vil halde fram i 2022 og vidare.

SATSING PÅ MEIR NYNORSK I SNL

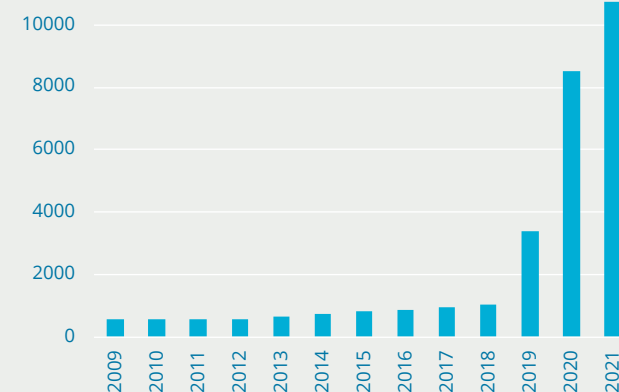
Det er eit stort ansvar SNL no skal aksle, med å vere ein god tenar for fagspråk på båe målformer. SNL skal ikkje berre ha nynorsk på nokre få temaområde, for eksempel kultur og litteratur, der Allkunne var særskild sterk. Vi skal bruke nynorsk i alle hovudkategoriane våre. Lesarane skal få møte nynorsk i medisin, geografi, historie, teknologi og så bortetter. For å oppnå dette har vi sett i gang omsetjing av artiklar frå bokmål til nynorsk. Her har òg samarbeidet med Nynorsk kultursentrum vore viktig. I 2021 vart nær 3000 leksikonartiklar omsette til nynorsk.

Arbeidet med nynorsk har òg vore ein prøvestein for arbeidet med maskingenerert prosa. I 2020 vart 5000 artiklar om førenamn delvis maskingenererte med utgangspunkt i namnebasen til Gulbrand Alhaug ved UiT. I 2021 vart ein tredel av tettstadartiklane i SNL omsett til nynorsk og oppdatert med delvis maskingenerert innhald.

I det heile har samarbeidet med Allkunne vore ei vitamininnsprøyting for nynorsken i SNL. Når gode medarbeidarar frå Allkunne og Nynorsk kultursentrum deltar på møte og samtalar i digitale kanalar med redaktørane i SNL, så er dei med på å prege redaksjonen. Språkblikket som var viktig i Allkunne-redaksjonen, er i ferd med å feste seg i SNL-redaksjonen. Redaktørar og fagansvarlege i SNL har latt seg inspirere til å skrive nynorsk, og ved slutten av 2021 runda SNL 10 000 artiklar på nynorsk. Det er ein milepæl i norsk leksikonhistorie.

Lesing av nynorskartiklar i SNL samanlikna med lesing av allkunne.no. Eitt av måla med at SNL tek over Allkunne er å få fleire til å lese nynorsk, og det har lukkast. I takt med at fleire artiklar i SNL blir omsette til nynorsk vil nynorsklesartala stige.

Tal nynorskartiklar i SNL per år. Ved inngangen til 2022 hadde SNL 10 800 artiklar på nynorsk. Rundt 1200 av desse kjem frå Allkunne, resten er omsett eller nyskrive på nynorsk.

STORE NORSKE LEKSIKON ♥ WIKIPEDIA

Store norske og Wikipedia brukes til ulike formål, og vi mener at de to oppslagsverkene gjør offentligheten bedre på hvert sitt vis: Store norske leksikon er på sitt beste i definisjoner og analyser der god faglig forståelse tilfører merverdi. Wikipedia er et fantastisk oppslagsverk til fakta-informasjon om for eksempel kjente personer eller geografiske enheter, men uten faglig kvalitetssikring.

Wikipedia har samlet høyere lesertall enn Store norske leksikon. Hovedårsaken er at vi ikke dekker like mange områder. Både personer, hendelser, steder og begreper som omtales i Store norske leksikon, skal ha nasjonal eller faglig relevans.

For artikler som er relevante for akademisk formidling, har Store norske leksikon ofte like mange lesere som norsk Wikipedia: Geografi og populærkultur er mindre lest, mens innen jus, litteratur, religion, historie og lignende, har vi gjerne like mange lesere. Medisinartikler er til dels mye mer lest i Store norske leksikon. Både norsk og engelsk Wikipedia lenker mye til Store norske leksikon som kilde.

MEST LEST I STORE NORSKE LEKSIKON OG WIKIPEDIA I 2021

Både Store norske leksikon og Wikipedia er åpne for at hvem som helst kan bidra. I SNL går imidlertid en fagperson gjennom alle endringsforslag før publisering, og ingen bidragsytere får lov til å være anonyme. Begge modellene har fordeler og ulemper: Wikipedia kan ofte være raskere, mens SNL er på sitt beste i artikler der faglig forståelse, definisjoner og analyser tilfører merverdi. Det ser ut til at leserne våre forstår forskjellen og bruker oss til ulike ting: Vanligvis er det ingen overlappende tema blant de mest lest artiklene. 2020 var et unntak, hvor pandemirelaterte artikler ble mye lest.

STORE NORSKE LEKSIKON

- 1 islam
- 2 første verdenskrig
- 3 buddhisme
- 4 jødedom
- 5 hinduisme
- 6 andre verdenskrig
- 7 Den franske revolusjon
- 8 samer
- 9 stjernetegn
- 10 kristendom

NORSK WIKIPEDIA

- 1 Carles Puigdemont
- 2 EM i fotball 2021
- 3 Norge
- 4 Eurovision Song Contest
- 5 Elizabeth II
- 6 Kleopatra
- 7 Håndball-VM 2021
- 8 Vindstyrke
- 9 Oslo
- 10 Bryllupsdager

ENGELSK WIKIPEDIA

- 1 Deaths in 2021
- 2 Elon Musk
- 3 Elizabeth II
- 4 Squid Game
- 5 YouTube
- 6 Spider-Man
- 7 Cristiano Ronaldo
- 8 Prince Philip
- 9 UEFA Euro 2020
- 10 Joe Biden

Kilder: Google Analytics (SNL), <https://pageviews.toolforge.org/topviews> (Wikipedia)

Kunnskap folk stoler på

Aldri før har så mange nordmenn lest leksikon som nå. Mens papirleksikon var en dyr investering som fantes i et mindretall av norske hjem, er nettleksikonet tilgjengelig for alle med tilgang til internett. For første gang i historien er leksikon blitt allemannseie på ordentlig.

Oppslutningen om Store norske leksikon er stor og voksende, og de siste par årene har det blitt lest mer enn 100 millioner artikler på SNL per år: I 2021 hadde snl.no 112 millioner sidevisninger, en økning på nær 6 prosent fra 2020. På vanlige hverdager utenom skoleferiene var over 200 000 unike brukere innom snl.no, og i løpet av mars hadde leksiko-

net 3,2 millioner unike brukere. Få, om noen, sammenlignbare norske nettstedet vokser så raskt som Store norske leksikon.

HØY TILLIT

Disse tallene er et resultat av mange års jobbing for å styrke innholdet, kombinert med strategisk kommunikasjonsarbeid for å fortelle hvordan innholdet skapes og kvalitetssikres. SNL står svært sterkt blant unge internettbrukere, både i kjennskap, bruk og tillit.

Opinion har gjennomført spørreundersøkelser for Store norske leksikon i 2019, 2020 og 2022. Disse gir god innsikt i tilliten og oppslutningen SNL har i den

Store norske leksikon har svært høy kjennskap og tillit blant skoleelever.

97 prosent av elever i aldersgruppa 15–18 år sier at de stoler på det som står i Store norske leksikon i stor eller svært stor grad.

Lærerne er noen av SNLs fremste ambassadører, men redaksjonen besøker også videregående skoler når anledningen byr seg. Her er SNL på besøk hos elevene i medier og kommunikasjon ved Alta videregående skole i Finnmark.

Leserne

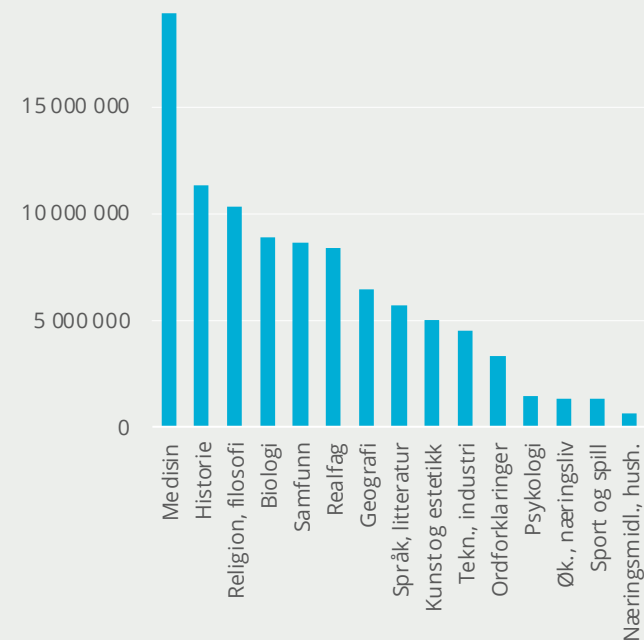
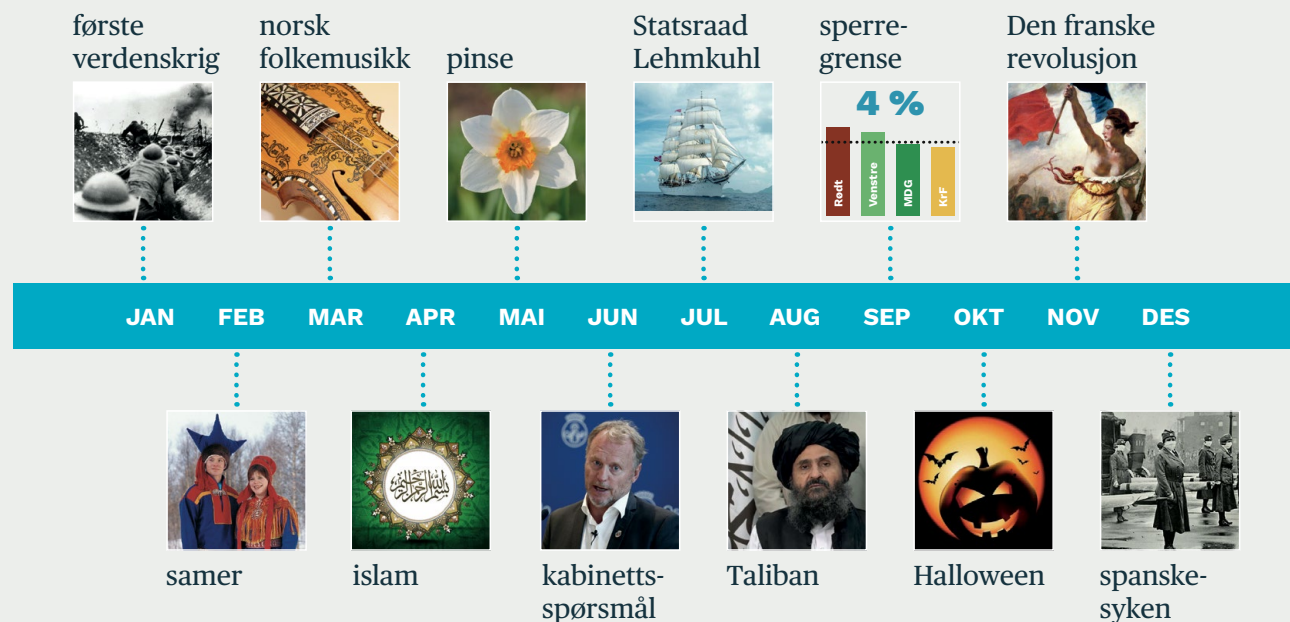
Lesertallene til Store norske leksikon har økt i flere år, og veksten fortsatte i 2021. Med 112 millioner sidevisninger i 2021 hadde vi en økning på nær 6 prosent fra året før. Antallet unike brukere økte med 16 prosent.

En gjennomsnittlig leseøkt i SNL varte i 2021 i 2 minutter og 39 sekunder, og en leseøkt innebar i gjennomsnitt besøk av 1,7 sider. Disse tallene har ligget relativt stabilt de siste årene, men vi ser en liten nedgang fra 2020.

BEDRE INNHOLD GIR FLERE LESERE

Vi ser at lesertallene øker i takt med at innholdet blir bedre, og vi kan regne med at stadig flere kommer til SNL fordi de forventer godt innhold. I tillegg fører de hyppige oppdateringene til at vi også scorer høyere i søkemotorene. Google er den desidert viktigste inngangsporten for leksikonet, og 90 prosent av leserne kommer til snl.no derfra. Vi ser en direkte sammenheng mellom store artikkeloppdateringer og lesertall: De gode og gjennomarbeidede artiklene leses mye. Veksten fra 2020 fortsatte i 2021, og hoppet i lesertall ser ut til å være permanent. Det er gledelig at vi når ut til stadig flere.

Samtidig ser vi at veksten i antall sidevisninger har avtatt noe fra de tidligere årene, og det kan se ut som om vi er i ferd med å nærme oss et tak for hvor mange lesere vi kan få. Mens lesertallene fortsetter å øke for hovedverket Store norske leksikon, ser vi fall i lesertall i verkene Norsk biografisk leksikon og Norsk kunstnerleksikon, som ikke oppdateres. Det bekrefter at nytt og oppdatert innhold er viktig for å skaffe lesere. Vi vet at innholdet i leksikonet vil fortsette å bli enda bedre i årene som kommer, og selv om vi er svært fornøyd med lesertallene i dag, håper og tror vi at vi kan fortsette veksten i sidevisninger også i årene som kommer.

Mye leste artikler i Store norske leksikon per måned i 2021. De mest leste artiklene i 2021 var islam (lest 168 942 ganger), første verdenskrig (158 380), buddhisme (148 302), jødedom (141 810) og hinduisme (133 880).

Mest leste kategorier i Store norske leksikon i 2021. Medisinartiklene ble lest 19,4 millioner ganger.

HVEM LESER LEKSIKON?

Den største leserkaren vår er elever og studenter: Leser-tallene er høyest på høsten når studentene kommer til universitetene, og synker i alle undervisningsfrie perioder.

I Opinion-undersøkelser utført i 2019, 2020 og 2022 svarte mellom 83 og 95 prosent av dem mellom 15 og 18 år at de kjente til snl.no. 89 prosent av de yngste sier at de bruker leksikonet minst én gang i måneden, mens 68 prosent av respondentene i aldersgruppa 19-29 år svarte det samme.

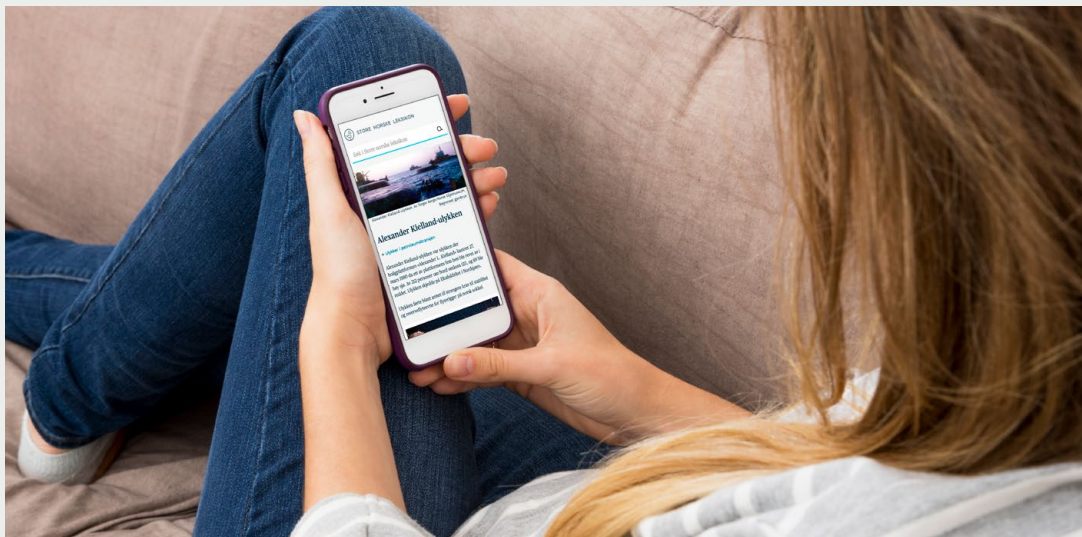
Skoleelever og studenter utgjør likevel bare én av mange lesergrupper og er langt fra i flertall. Store norske leksikon har år for år økt oppslutningen i den generelle befolkningen, enten de skal finne fakta til familiequizen, gjøre research på jobb, forstå bakgrunnen for store og små nyheter, eller rett og slett bare tilegne seg ny kunnskap fra lenestolen.

MEST LEST

Samlet sett er medisin og helsestoff mest lest (medisinartiklene ble lest 19,4 millioner ganger i 2021), samtidig som vi ser klare spor i statistikken etter temaer, begreper, personer og fenomener som dukker opp i mediens nyhetsdekning. Det er også jevnt over svært høye lesertall for artikler som er relevante for skoleelever og studenter.

Lista over de mest leste artiklene i leksikonet har tidligere vært relativt uendret fra år til år og preget av skoler relevante temaer. I 2020 endret dette seg ved at pandemirelaterte artikler som spanskesyken og svartedauden slo seg inn på topplista. Selv om pandemien ikke forsvant i 2021, gikk leksikonlesingen tilbake mot det mer normale, med artiklene om islam, første verdenskrig og buddhisme som de mest leste.

Nyhetsbildet setter også sitt tydelige preg på leksikonlesingen, og for en rekke artikler har vi sett en oppsiktsvekkende økning i lesertall fra 2020 til 2021. I forbindelse med stortingsvalget opplevde vi et kraftig oppsving for artikler om norsk politikk; for eksempel fikk artikkelen om sperregrensa over 64 000 sidevisninger i 2021 - over 15 ganger mer enn i 2020. Artikkelen om Suezkanalen, som var blokkert av et lasteskip i mars 2021, mer enn fordoblet sidevisningene fra 2020. Artikkelen om seilskipet Statsraad Lehmkühl, som NRK fulgte gjennom sommeren 2021, økte fra 216 sidevisninger i 2020 til over 18 000 i 2021. Artikkelen om diagnosen narsissistisk personlighetsforstyrrelse fikk spesielt høye lesertall i forbindelse med stormingen av Kongressen i USA, og med mer enn en dobling av lesertallene fra året før, ble den SNLs 11. mest leste artikkel i 2021.

Populære TV-serier fører til økt lesing av leksikonartikler. 76 prosent av dem som ser på TV, leser om relaterte emner på mobilen samtidig (Statista, 2019). I 2021 førte NRK-serien *Lykkeland* til kraftig øking i lesing av artiklene om norsk oljehistorie og Alexander Kielland-ulykken.

61 PROSENT LESTE SNL FRA MOBIL I 2021

Bruken av SNL øker fra alle plattformene, men mobilbruken øker aller mest. Det var 25 prosent flere lesere fra mobil i 2021 sammenlignet med 2020, mens desktop økte 2 prosent og nettbrett sank med 22 prosent. Nettsidene tilpasser seg automatisk ulike skjermstørrelser for å gi en god leseopplevelse. Medisinstoffet er overrepresentert på mobil sammenlignet med desktop, særlig på kveldstid. På mobil leser folk i snitt 1 minutt og 36 sekunder, på desktop 3:58 og nettbrett 1:58.

Andre leksika i Store norske leksikon

De siste årene har vi inkorporert flere leksikalske oppslagsverk i SNL. Slik blir innhold av høy kvalitet lettere å finne for publikum, det får flere lesere og blir oppdatert av fagekspertene. Vi har særlig satset på å overta rettighetene til verk som omhandler kulturhistorie i bred forstand. Mange av artiklene i leksikonet har

manglet et kulturhistorisk perspektiv, og ved å integrere allerede utgitte og kvalitetssikrede oppslagsverk løser vi dette. I tillegg til disse verkene som er integrert i Store norske leksikon, publiserer foreningen tre selvstendige verk på snl.no: *Store medisinske leksikon*, *Norsk biografisk leksikon* og *Norsk kunstnerleksikon*; se side 15.

ALLKUNNE

Rundt 3000 artikler fra nynorskleksikonet *Allkunne* blir del av Store norske leksikon. SNL og Nynorsk kultursentrum samarbeider for å få mer nynorsk i SNL og dokumentere den nynorske kulturhistorien. Se side 7.

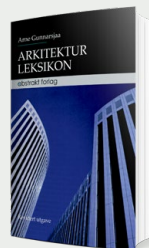
NORSK BUNADLEKSIKON

Storverket *Norsk bunadleksikon* av Bjørn Sverre Hol Haugen ble gitt ut av Cappelen Damm i 2013. I 2021 ble det publisert rundt 2000 artikler om norske folkedrakter og tradisjons-håndverk i SNL. Alle artiklene er gjennomgått og oppdatert, med bunadviter Barbro Storlien som hovedansvarlig.

ARKITEKTURLEKSIKON

I 2018–2021 publiserte SNL store deler av *Arkitekturleksikon*, forfattet av arkitekt og arkitekturhistoriker Arne Gunnarsjaa. Tekstene ble publisert og oppdatert av en gruppe arkitekter, med arkitekt Per Rygh som hovedansvarlig.

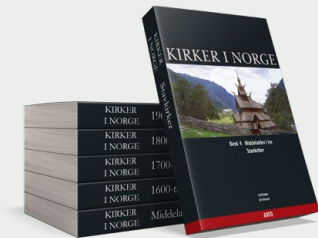
NORSK PRESSES HISTORIE

I 2018–2021 ble artikler fra verket *Norsk presses historie* om så å si alle aviser som noensinne er gitt ut i Norge publisert i SNL.

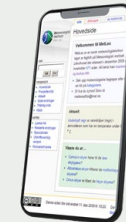
KIRKER I NORGE

I 2019 ga Arfo forlag SNL tillatelse til å publisere artiklene fra bindet om de norske stavkirkene. I 2022 går vi løs på andre kulturhistorisk viktige kirker.

METLEX

I 2017 overførte Meteorologisk institutt oppslagsverket *MetLex* til SNL. Artiklene er skrevet sammen med de opprinnelige meteorologiartiklene i SNL og blir gradvis utvidet av fagekspertene ved Meteorologisk institutt.

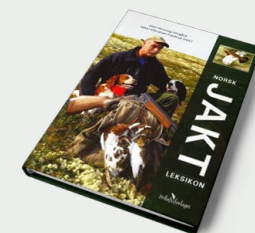
KRYDDERLEKSIKON FRUKT OG GRØNNSAKSLEKSIKON

SNL har over 4000 artikler om planter. De fleste er skrevet ut fra de botaniske egen-skapene til plantene og hadde for lite om matlaging og kulturhistorie. Tekst fra Kari Vetlesens *Krydderleksikon* ble samskrevet med de eksisterende artiklene i 2021, og *Frukt- og grønnsaksleksikon* vil bli importert i 2022.

NORSK JAKTLEKSIKON

I 2020 overtok SNL de digitale rettighetene til *Norsk jaktleksikon* fra Friluftsførlaget. Artiklene er skrevet sammen med eksisterende artikler i SNL.

Innholdet

Vi gir ut fire leksika på snl.no:

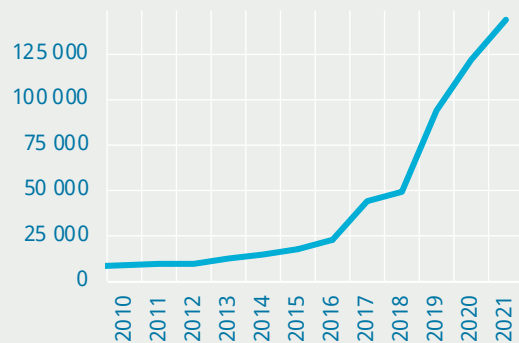
- ▶ **STORE NORSE LEKSIKON - SNL** er hovedleksikonet med 156 170 artikler. Det er et allmennleksikon, oppdatert av fagfolk hver eneste dag.
- ▶ **STORE MEDISINSKE LEKSIKON - SML** er Norges største medisinske oppslagsverk med 12 180 artikler. SML oppdateres av fagansvarlige medisinerere.
- ▶ **NORSK BIOGRAFISK LEKSIKON - NBL** er et historisk verk som er publisert slik det kom ut fra 1999 til 2005. Det inneholder 5 853 artikler om sentrale personer i norsk historie og blir ikke oppdatert.
- ▶ **NORSK KUNSTNERLEKSIKON - NKL** er et historisk verk med 3 819 artikler om norske kunstnere. Innholdet er det samme som ved utgivelsen (1982 til 1986). Nasjonalmuseet eier NKL, men vi publiserer det.

Store norske leksikon på nett var opprinnelig basert på papirleksikonet i 16 bind som Kunnskapsforlaget utga i årene 2005–2007. Med årene har eksisterende artikler blitt utvidet og nye kommet til, slik at SNL og SML nå består av til sammen over 170 000 artikler. Hvis verket skulle vært utgitt i papirformat i dag, ville det utgjort 62 bind. Artiklene i leksikonet er alt fra korte begrepsdefinisjoner til lange historieartikler. Det er svært lite igjen av det opprinnelige papirleksikonet i dagens SNL.

Fram til 2016 prioriterte vi å oppdatere og utvide de mest leste artiklene. Fra 2017 prioriterte redaksjonen arbeidet med å redigere og vurdere artikler som ikke hadde blitt kvalitetssikret eller oppdatert siden de ble publisert på nett i 2009. Dette var dels artikler som måtte nyskrives eller oppdateres grundig, og dels artikler som hadde godt innhold, men som manglet det folk forventer av et moderne, digitalt leksikon: lenker, bilder og fulle setninger.

I 2020 og 2021 gjorde redaksjonen, hjulpet av fagansvarlige, fagmedarbeidere og frilansere, et kjempeløft, og vi klarte å komme oss gjennom de siste ikke-oppdaterede artiklene. Dette var en viktig milepæl for SNL. Under arbeidet oppdaget vi en rekke artikler som bør forbedres, og det vil vi jobbe med i tiden som kommer. I tillegg kan vi løfte blikket for å skaffe nytt innhold på områder der vi vet at det er mangler, og vi kan jobbe med å øke kvaliteten i det innholdet vi har. Da er det både snakk om at artiklene skal være oppdaterte, at de skal være mer tilgjengelige for leserne og at vi har større kapasitet til å jobbe på tvers av fagområder og sikre at viktige temaer blir belyst fra flere sider.

Som ledd i dette arbeidet kommer vi blant annet til å fortsette med å inkorporere eksisterende leksika i SNL for å styrke oss på spesifikke områder, og vi kommer til å arbeide videre med å gjøre viktig skole-relevant innhold mer tilgjengelig og nyttig.

Antall bilder i leksikonet er fortsatt for lavt, men i 2021 fikk vi inn 22 000 nye bilder, og nesten 9000 bildeløse artikler ble bildelagt. 36 prosent av artiklene har bilder, en økning fra 24 prosent i 2019.

↑ *Nettleksikonet Store norske leksikon dersom det hadde blitt gitt ut i bokform i 2022: 62 bind*

← *Papirleksikonet Store norske leksikon da det ble gitt ut i 16 bind av Kunnskapsforlaget 2005–2007*

I 2010 ga Kunnskapsforlaget opp å drive Store norske leksikon. Fritt Ord og Sparebankstiftelsen DNB overtok leksikonet og etablerte en ny organisasjon. I 2014 ble denne omdannet til foreningen Store norske leksikon, som blant annet har alle universitetene som eiere. Tekstbasen vi overtok, bestod av innholdet fra papirleksikonet Store norske leksikon. I løpet av de siste årene er innholdet blitt kraftig utvidet. Dersom vi skulle gitt ut leksikonet på papir i dag, ville det vært ca. 62 bind.

Slik lager vi leksikon

KUNSTEN Å FÅ 980 FAGFOLK TIL Å JOBBE SAMMEN

Store norske leksikon skal ha oppdatert og kvalitets-sikret innhold. For at vi skal lykkes med det, må vi ha en god og effektiv metode.

Fagansvar er det grunnleggende prinsippet: Hver kategori i leksikonet kan ha én fagansvarlig, og hver artikkel hører til én kategori. En fagansvarlig er en håndplukket ekspert som har ansvar for å forvalte et område av leksikonet. Samme person kan ha fagansvaret for flere kategorier. Det er redaktørene som avgjør hvem som skal være fagansvarlige. Vanligvis er det vi som oppsøker dem fordi vi trenger nye eksperter på bestemte områder, men det hender også at fagfolk kontakter oss selv med ønske om å bli fagansvarlige.

HVEM SKRIVER ARTIKLENE?

De fagansvarlige skriver nye artikler og oppdaterer de gamle artiklene. Tekstene i leksikonet bygger nesten alltid på tidligere versjoner. Det er en unik form for samskriving, der for eksempel botanikere i dag bygger videre på og korrigerer artikler fra forrige generasjons botanikere.

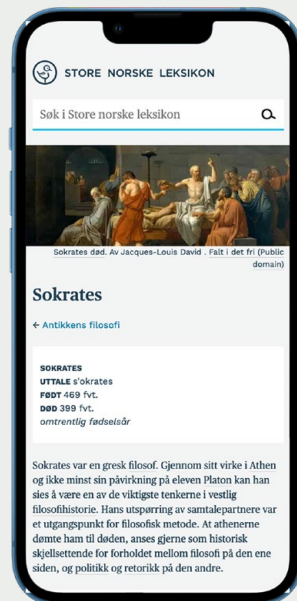
Redaktørene skal ikke skrive artikler selv. Vår jobb er å finne gode fagansvarlige, motivere dem til formidling, hjelpe dem med prioritering og å finne presise og tilgjengelige formuleringer. Sammen sørger vi for at artiklene er faglig troverdige, har godt språk, bilder og lenker, at de er balanserte og følger en enhetlig form.

PRIORITERING OG DUGNADSÅND

Det er en utfordring å ha oversikt og styre arbeidet. Hvor oppdaterer de fagansvarlige, og hvor bør vi legge inn innsatsen nå? Hvor har folk foreslått endringer og kommentert, og har den fagansvarlige svart? Og ikke minst: Hvordan kan en liten redaksjon sørge for at 980 ulike mennesker fra hele landet arbeider best mulig - og ganske likt - med 170 000 artikler? SNL og SML har 170 000 artikler som alle forventes å være faglig gyldige til enhver tid. Det er en enorm mengde innhold som skal vedlikeholdes.

Når redaksjonen verver og veileder fagansvarlige, prioriterer vi etter lesertall, aktualitet, hvor faglig sentralt innholdet er og i hvilken grad det er utdatert. Samtidig er leksikonet en dugnad. Alle vet at når det først dukker opp ivrige entusiaster på en dugnad, er det lurt å holde dem i gang. Og på noen områder har det vært langt enklere å

Noen nye, gode artikler som ble publisert i 2021.

finne engasjerte eksperter enn på andre. Derfor er enkelte fagområder mye mer gjen-
nomarbeidet enn andre, blant annet innen
musikk, kunst, norsk geografi, anatomi og
design.

INTERAKSJON

De fagansvarlige har tilgang til løpende,
oppdatert statistikk for artiklene sine, både
lesertall og tidspunkt for siste oppdatering.
Dette er en stor hjelp for redaktører og
fagansvarlige når vi prioriterer hvor vi skal
legge innsatsen, og ikke minst er lesertallene
inspirerende for de fleste.

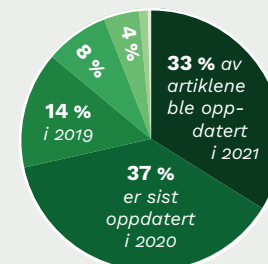
Redaktørene følger med på det de
fagansvarlige gjør, og dessuten på lesertall
og innkomne forslag. De fagansvarlige er
forventet å behandle alt fra spørsmål fra
skoleelever til fagtunge endringsforslag om
komplisert stoff.

TEKNISK PLATTFORM

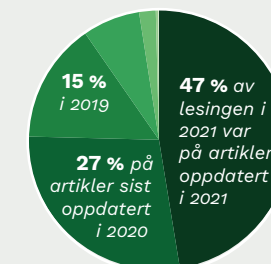
Store norske leksikon er en ren nettjeneste, og innholdet
er helt avhengig av en god teknisk plattform. Plattfor-
men er grunnlaget for gode leseopplevelser - at det er
godt å lese artiklene, at det er enkelt og raskt å finne
det du leter etter og at søkemotorene klarer å indeksere
innholdet. Samtidig er den tekniske plattformen arbeids-
verktøyet til de fagansvarlige og redaksjonen.

Publiseringsverktøyet er spesialutviklet for leksiko-
net. Det er selskapet -Minus som har utviklet plattfor-
men de siste ti årene, i nært og daglig samarbeid med
redaksjonen. Leksikonet har en rekke særegne behov
som følge av modellen vår: Det må være tydelig definert
hvem som har ansvar for hver enkelt artikkel, systemet
må holde orden på hvem som har oppdatert hva, beta-
linger til fagansvarlige, kommentarer og innspill. I de
siste årene har det kommet mange nye funksjoner, som
kvalitetsvurderinger, arbeidslister og detaljert statistikk
på artikkelnivå som har gjort arbeidsflyten mye mer
effektiv.

OPPDATERINGSSTATUS FOR ARTIKLENE

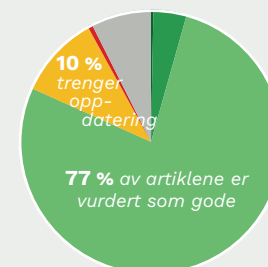

LESING ETTER OPPDATERINGSÅR

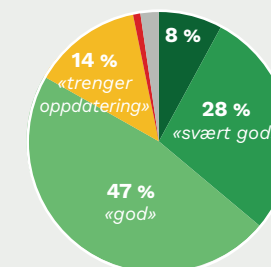

76 prosent av artiklene i SNL er blitt oppdatert de siste
tre årene. I 2021 fullførte vi gjennomgangen av de uopp-
daterte artiklene vi overtok fra papirleksikonet, et enormt
prosjekt som tok flere år. I 2022 skal vi gå gjennom alt
som er sist oppdatert i 2015 og 2016, og er da ferdige med
det store etterslepet

KVALITETSVALURDERINGER AV ARTIKLENE

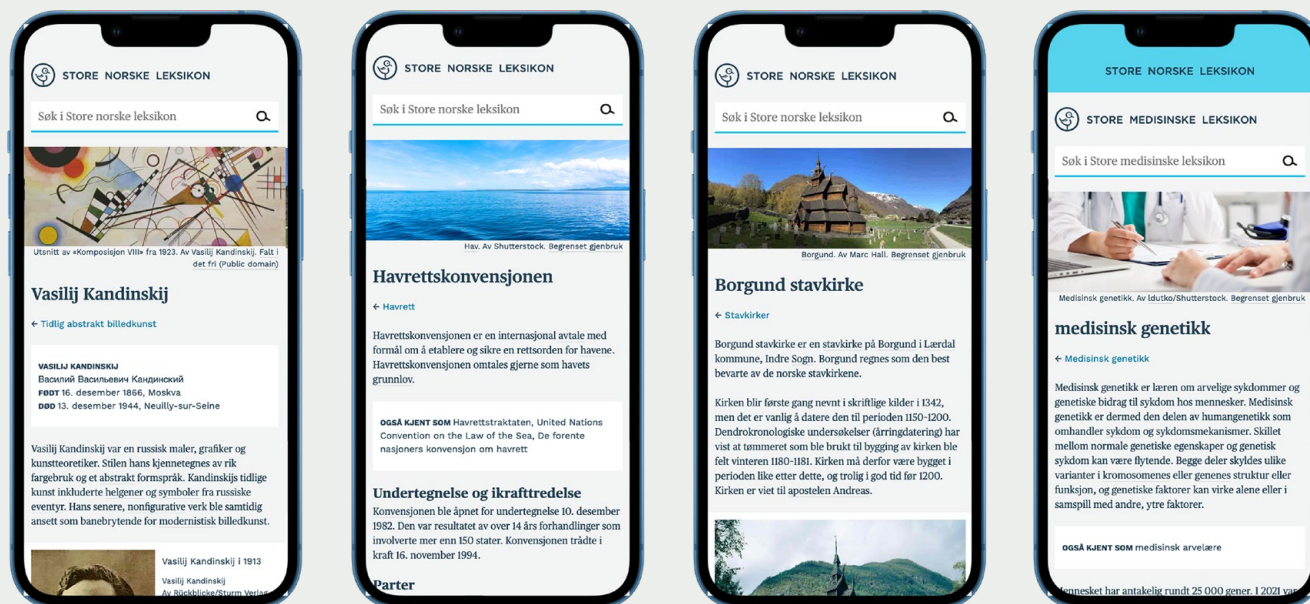
LESING ETTER KVALITETSVALURDERING

I 2017 innførte SNL et kvalitetsvurderingssystem for
artiklene. Artikler blir vurdert etter en femdelte skala: **1** «en
av de beste artiklene», **2** «svært god», **3** «god», **4** «trenger
oppdatering» og **5** «kritiske problemer». Vurderingene er
grunnlaget for arbeidslister for de fagansvarlige.

92 prosent av artiklene (168 535) har blitt manuelt
vurdert etter at systemet ble innført. 8 prosent av
artiklene (grå) er maskinelt vurdert med ulike algoritmer.

De gode artiklene leses langt oftere enn de dårlige.
Det er for eksempel bare 522 artikler med kvalitets-
vurdering 1 («en av de beste»), men disse artiklene står
for 8 prosent av lesingen.

Fagansvarlege og forfattarar

Kvaliteten på innhaldet i Store norske leksikon stammar frå dyktige og dedikerte fagansvarlege og fagmedarbeidarar.

Ein fagansvarleg er ein fagekspert som har ansvar for éin eller fleire kategoriar i leksikonet. Dei oppdaterer artiklar, kvalitets-sikrar endringsframlegg, svarer lesarane og formidlar kunnskap til ålmenta. Fagmedarbeidarane er ei blanding av fagekspertar som leverer artiklar, studentar som oppdaterer enklare artiklar og illustrasjonar, og andre personar som blir rekrutterte av redaksjonen til spesifikke oppgåver.

Ved inngangen til 2022 hadde leksikonet 986 fagansvarlege og fagmedarbeidarar. 67 prosent (662) arbeider ved vitenskaplege institusjonar - 57 prosent (558) ved medlemsorganisasjonane i SNL. På ikkje-akademiske område, som ein del geografi, kultur og idrett, har vi mange fagjournalistar eller andre med

solid arbeidserfaring frå feltet. I 2020 og 2021 vart det rekruttert uvanleg mange slike frilansforfattarar på grunn av pandemien.

I 2021 oppdaterte dei fagansvarlege 41 309 artiklar. For dei fagansvarlege er SNL ein sentral kanal for å formidle grunnleggjande kunnskap innan fagfeltet kvar enkelt brenn for. Leksikonet gjer at dei kan nå store lesargrupper med fagstoff formulert på norsk.

For universiteta er SNL den største skriftlege formidlingskanalen til ålmenta og eit utstillingsvindaug for kunnskapsproduksjonen som skjer ved institusjonane.

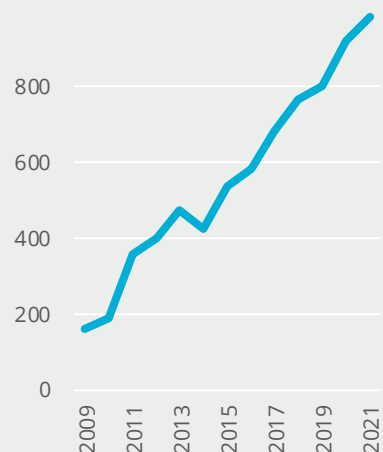
Dei siste tre åra har vi verva 600 nye formidlarar, samtidig som det kvart år også er ein del som må trekkje seg. I 2021 rekrutterte vi 131 nye fagansvarlege. Vi må ha minst 1200 fagansvarlege for å dekkje heile leksikonet, så det står framleis att ein del rekruttering.

986 av dei klokaste
hovuda i landet
oppdaterer leksikonet.
Fleirtalet er forskarar
ved universiteta.

*Frå heile landet,
for heile landet*

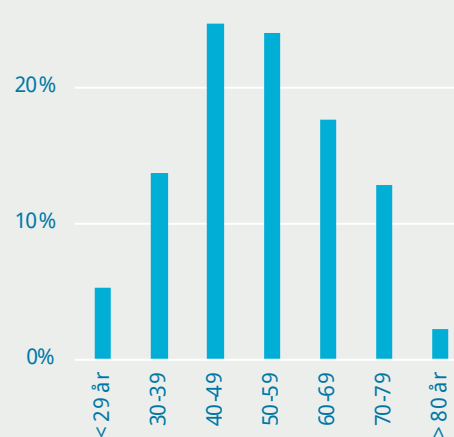
No blir den norske kunnskaps-historia skriven av sterke fagmiljø frå alle landsdelar. Definisjons-makta i Store norske leksikon er spreidd til fagansvarlege og fagmedarbeidarar frå alle universiteta og andre kunnskaps-miljø landet rundt.

**986 fagansvarlege
1. januar 2022**

Tal fagansvarlege i Store norske leksikon per år frå 2009.

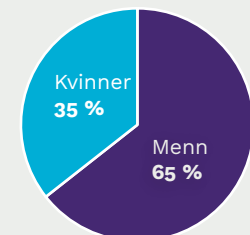
Det har blitt rekruttert 100-200 nye fagansvarlege kvart år dei siste åra. Samtidig er det rundt 50-100 fagansvarlege som må trekkje seg kvart år. Likevel stiger talet på fagekspertar jamnt.

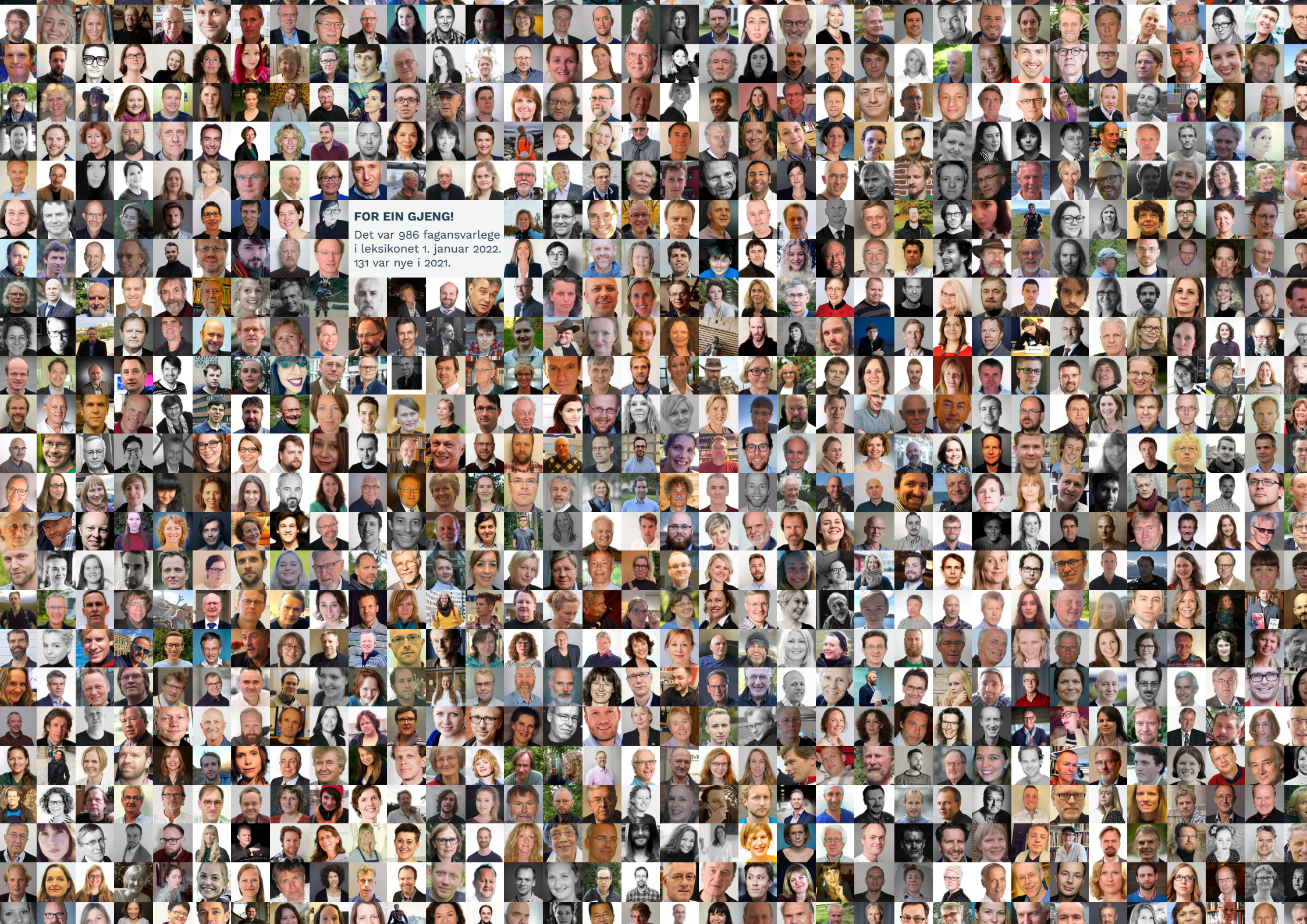
1. januar 2022 hadde leksikonet 986 fagansvarlege og fagmedarbeidarar.

35 prosent er kvinner; alt for få, men likevel mange fleire enn i andre liknande prosjekt, og det er framgang frå tidlegare år.

Snittalderen er 54 år, litt lågare for kvinnene. Den yngste er 18 år, den eldste er 90.

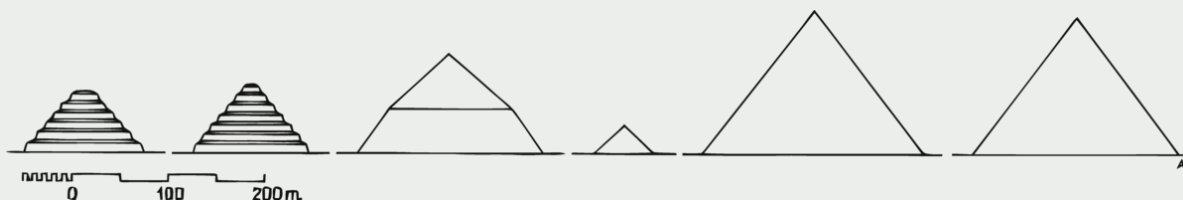

FOR EIN GJENG!

Det var 986 fagansvarlege
i leksikonet 1. januar 2022.
131 var nye i 2021.

Satsinger i 2021

ALT FRA PAPIRLEKSIKONET ER GJENNOMGÅTT

Det største redaksjonelle løftet de siste årene har vært å oppdatere og kvalitetsvurdere artikler som ikke var blitt oppdatert siden de ble publisert på nett i 2009. I 2021 nådde vi endelig dette målet! I samarbeid med våre fagansvarlige og en rekke dyktige frilansere har vi kommet oss gjennom alle artiklene vi arvet fra papirleksikonet som kom ut i 2005-2007. Det er fremdeles mange av disse artiklene som trenger oppdatering og utvidelse, men nå har vi i alle fall oversikten over hva som står i dem.

ANDRE LEKSIKA

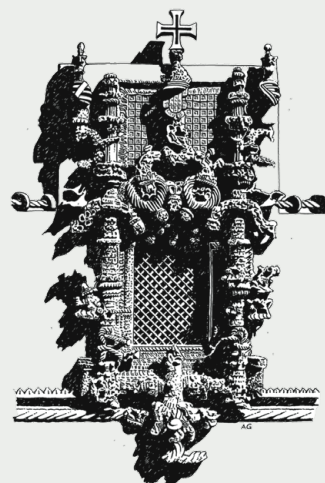
Vi har etter hvert fått god erfaring i å integrere andre oppslagsverk i SNL og gjøre dem til en del av leksikonet. På den måten styrker vi vår egen kunnskapsbase på viktige områder, og dessuten gjør det kvalitetsinnhold tilgjengelig på nett for allmennheten.

I 2021 har vi inkorporert *Norsk bunadleksikon*, som er et enestående verk når det gjelder å dokumentere, beskrive og kategorisere en viktig del av norsk kulturhistorie. Det er virkelig et løft for SNL, i tillegg til at det er

av stor verdi for leserne å omsider å ha dette verket tilgjengelig på nett. Videre har vi blitt ferdige med alle artiklene om norske stavkirker, også dette kulturhistoriske enestående.

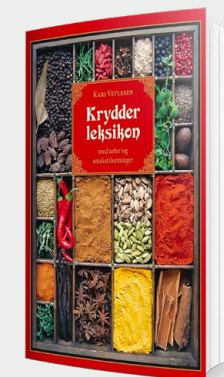
Arne Gunnarsjaas Arkitekturleksikon er nok et eksempel på et grundig fagleksikon som vi har lagt inn i SNL og integrert inn i det eksisterende innholdet. Dette har vært en stor oppgave, både for redaksjonen og for en gruppe arkitekter og fagmedarbeidere som har bistått i arbeidet, men dermed har vi styrket fagområdet for både lekfolk og studenter som leter etter fagtermer og gode forklaringer innen arkitekturhistorie.

Vi har også publisert rundt 300 av artiklene fra *Norsk Jaktleksikon* og dermed økt omfanget av jaktstoff i SNL. Dette har ført til hevet kvalitet og betraktelig økt lesing på et område som mange nordmenn er interessert i.

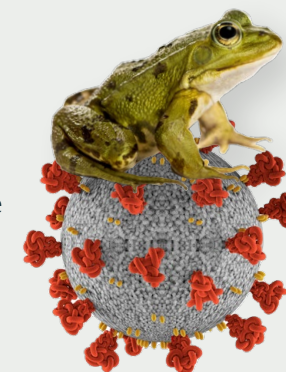
På slutten av året fikk vi dessuten lagt inn en lang rekke artikler fra Kari Vetlesens *Krydderleksikon*. Dermed har vi fått bygget ut artiklene våre om krydderplanter, som tidligere i stor grad bare var beskrevet fra et botanisk perspektiv og ofte manglet informasjon om bruk innen matlaging. Vi planlegger å fortsette med *Frukt- og grønnsaksleksikon* fra samme forfatter.

Arbeidet med å integrere stoffet fra *Allkunne* har også fortsatt gjennom hele 2021, noe som har styrket og utvidet innholdet vårt i tillegg til å øke nynorskandelen betraktelig.

TAKSONOMI

På høsten 2021 har vi gjort et stort arbeid for å oppdatere og korrigere taksonomien på artiklene våre innen biologi for å gjenpeile nyere forskning og mer kunnskap på området. Vi har også laget systemer for å koble hver enkelt artikkel automatisk til Artsdatabanken og the *Global Biodiversity Information Facility* (GBIF).

GOD LÆRING OG GODT INNHOLD

Prosjekter der studenter skriver artikler til Store norske leksikon i samarbeid med en fagansvarlig professor, har siden 2017 vært en viktig satsing som både bidrar til faglig oppdatering i leksikonet og gir studenter nyttig erfaring i formidling. I 2021 deltok masterstudenter i farmasi fra UiO i dette samarbeidet, og resultatet var 26 nyskrevne artikler om legemidler.

PRAKSISSTUDENTER

I både 2020 og 2021 hadde SNL praksisstudenter fra master-programmet i europeisk kultur ved Institutt for filosofi, ide- og kunsthistorie og klassiske språk ved UiO. De to 2021-studentene var i redaksjonen i seks uker, der de deltok i det daglige redaksjonelle arbeidet. Praksisen var nyttig og hyggelig for både studentene og redaksjonen.

AUTOMATISK GENERERT INNHOLD

SNL har i flere år eksperimentert med maskingenerert prosa i kombinasjon med tekst skrevet av fagpersoner. Ønsket er å kunne gjøre automatiske

oppdateringer av enkle faktaopplysninger i tekstene, samtidig som den faglige kvaliteten opprettholdes.

I 2021 ble alle artiklene om norske tettsteder tilrettelagt for automatisk oppdatering av innbyggertall og endrede tettstedsdefinisjoner fra SSB.

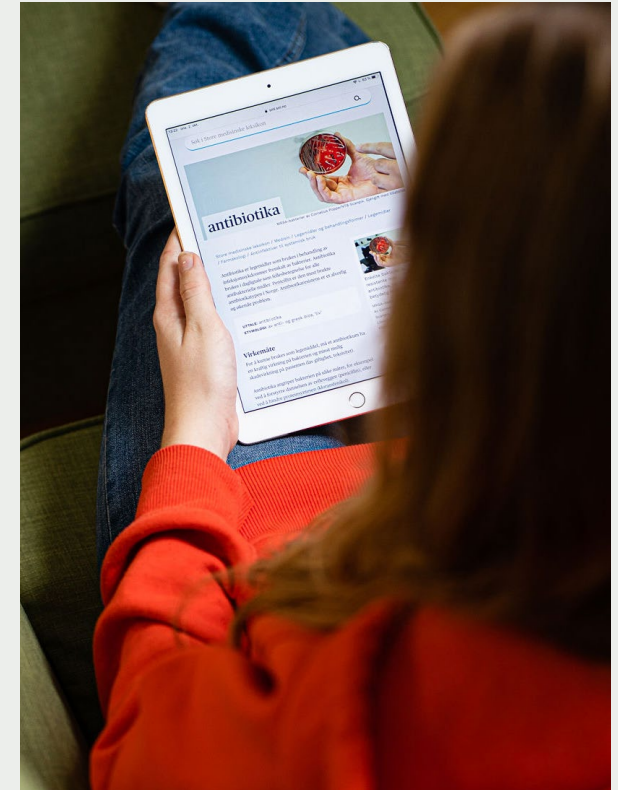
SATSING PÅ YRKESUTDANNING

På utdanningsfeltet har vi et stort prosjekt knyttet til Fagfornyelsen, som er prosessen med innføring av nye læreplaner i alle fag. I dette arbeidet er spesielt yrkesfaglærerutdanningen ved OsloMet involvert. Vi holder også på med en omfattende oppdatering av artikler om utdanning i alle verdens land.

LÆREPLANER

Vi er alltid opptatt av å jobbe med innholdet vårt for å gjøre det nyttigere for skoleelever.

Høsten i 2021 startet vi på en stor gjennomgang av de nye læreplanene for norsk på ungdomsskolen og videregående og med å passe på at vi dekker de konseptene og begrepene elevene har mest bruk for. Dette arbeidet fortsetter i 2022.

The collage displays four articles from the Store norske leksikon website:

- Trønderbunaden:** A traditional Norwegian folk costume from Trøndelag, featuring a blue and white dress with a patterned vest.
- kanel:** An article about cinnamon, showing cinnamon sticks and powder, and discussing its botanical origin and use in cuisine.
- søyle:** An article about classical columns, showing a large column and a diagram of different column orders.
- samenes forhistorie:** An article about the Sami people's history, showing ancient rock art (petroglyphs) and discussing their migration and cultural heritage.

Store norske leksikons historie

NASJONAL BØLGE FRA 1905

Det begynte med *Illustreret norsk konversationsleksikon*, utgitt fra 1907 til 1913. En ung nasjon trengte et eget oppslagsverk som viste verden sett med norske øyne. Suksessen dannet grunnlaget for nye utgaver under navnet *Aschehous Konversationsleksikon*.

Hovedkonkurrenten ble *Gyldendals konversationsleksikon* med en folkelig profil, lavere pris og mer praktisk stoff. Andre leksikon som *Kringla Heimsins*, *Nyco ettbindsleksikon* og *Norsk familiebok* vitner om tøff konkurranse. De motkulturelle *Arbeidernes Leksikon* og *Norsk allkunnebok* viser at sjangeren også ble en arena for kunnskapskamp og språkkamp.

LESIKONGULLALDER FRA 1978

Leksikon var god butikk, og det sies at Norge er landet med flest leksikonsett per innbygger. Men å lage leksikon er kostbart.

I 1975 slo Aschehoug og Gyldendal sine leksikon- og ordbokavdelinger sammen i det nyopprettede Kunnskapsforlaget. Driften ble mer lønnsom i konkurranse med leksikon fra Cappelen, Tiden, Damm og Pax. Første utgave av *Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon* kom ut i 1978-1981, og de neste tjue årene ble en gullalder for leksikonet.

SNL.NO FRA 2000

Da Store norske leksikon kom på nett i 2000, ble digitale abonnementer solgt parallelt med papirutgivelser: snl.no var en av de første norske nett-tjenestene med betalingsmur. Men i møte med Wikipedias gratis og brukergenererte innhold var det ikke lett å selge kunnskap, verken digitalt eller

på papir. I 2009 ble snl.no relansert som et gratis og reklamefinansiert leksikon hvor redaksjonell kontroll og signerte artikler ble kombinert med brukermidvirkning. Heller ikke dette viste seg å gi et økonomisk grunnlag for videre drift, og i 2010 annonserte Kunnskapsforlaget at de ville avvikle hele leksikonet.

EID OG OPPDATERT AV AKADEMIA

Mange hadde likevel troen på nasjonalleksikonet. Finansiert av Stiftelsen Fritt Ord og Sparebankstiftelsen DNB ble det etablert en ny organisasjon og redaksjon i 2011 som ga leksikonet fart og tillit på nett. Våren 2014 ble det etablert en statlig støtteordning for nettleksikon, og høsten 2014 tok universitetene kollektivt ansvar for leksikonet gjennom Foreningen Store norske leksikon.

I 2021 - etter 115 år med kunnskapsdugnad og med en modell som kombinerer åpenhet og medvirkning, fart og faglighet - står Store norske leksikon i en særstilling blant leksika i Europa.

I 2010 gav Kunnskapsforlaget opp å drive Store norske leksikon videre, og i 2011 fikk leksikonet en ny, ung og energisk redaksjon. *Faksimile fra Aftenposten, mars 2012.*

Milepæler i den norske leksikonhistorien

- 2021 Rekordår. 112 millioner leste artikler og mer enn 3 millioner unike brukere de fleste månedene. 986 fagansvarlige.
- 2020 Første gang over 100 millioner leste artikler på ett år. 82 000 artikler oppdatert. SNL overtok nynorskleksikonet *Allkunne*.
- 2019 Samarbeidsavtale med danske Trap og Den Store Danske. Disse danske organisasjonene tar i bruk SNL-teknologi.
- 2015 Første hele driftsår for foreningen *Store norske leksikon*, med universitetene og andre organisasjoner som medlemmer.
- 2014 Stortinget etablerer tilskuddsordning for nettleksika.
- 2011 Ny redaksjon og organisasjon. snl.no blir reklamefritt og avkommersialisert.
- 2010 Kunnskapsforlaget gir opp å drive leksikonet. Fritt Ord og Sparebankstiftelsen DNB tar over.
- 2009 snl.no blir en gratis, reklamefinansiert tjeneste.
- 2005-2007 Siste utgave av papirleksikonet *Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon*.
- 2000 snl.no lanseres, med betalingsmur.
- 1978 Første utgave av *Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon*
- 1975 Aschehoug og Gyldendal slår sammen leksikonvirksomhetene sine og etablerer Kunnskapsforlaget.
- 1933 *Gyldendals konversationsleksikon*, første utgave.
- 1906-1913 *Illustreret Norsk Konversationsleksikon*, første utgave av *Aschehous konversationsleksikon*.
- 1905: Aschehoug starter arbeidet med Norges nye nasjonalleksikon.

Store norske fest

I 2021 markerte Store norske leksikon to jubileer: Det var ti år siden leksikonet ble reddet fra nedleggelse og gikk fra å være en lukket, kommersiell tjeneste til å bli fritt tilgjengelig, ledet og finansiert av norske universiteter og høyskoler.

Det var også 115 år siden det første heftet av seksbindsverket *Illustreret norsk Konversationsleksikon* ble utgitt på Aschehoug forlag - det var det første norske leksikonet, og et viktig ledd i nasjonsbyggingen etter unionsoppløsningen.

For å feire arrangerte vi en stor fest i Universitetets aula i Oslo 10. november. Påmeldingene til arrangementet, som vi kalte *Store norske fest*, strømmet inn, og med rundt 500 gjester ble aulaen så godt som smekkefull. At så mange fagansvarlige, tidligere redaktører, representanter for medlemsorganisasjonene, studenter og andre leksikonvenner ville være med på feiringen var til stor glede for en stolt og lykkelig redaksjon.

Under arrangementet var det taler fra Margareth Hagen, rektor ved Universitetet i Bergen; Svein Stølen, rektor ved Universitetet i Oslo; Odin Adelsten Aunan Bohmann, statssekretær i Kulturdepartementet; Åse Wetås, direktør i Språkrådet; Knut Olav Åmås, direktør i Fritt Ord; Erik Bolstad, sjefredaktør i SNL og Ylva Østby, nevropsykolog og forfatter.

Det var også hilsningstaler fra Marianne Borgen, ordfører i Oslo; Curt Rice, rektor ved NMBU; Gaute Øvereng, Nynorsk kultursentrum; Erik Henz Kjeldsen, Den Store Danske; Valters Ščerbinskis, Latvias nasjonalleksikon.

Store norske leksikon er en 115 år gammel tiåring. I 2021 var det 10 år siden leksikonet ble reddet, og 115 år siden den første papirutgaven. *Store norske fest* ble arrangert 10. november for å feire jubileene.

Sentrale personer i norske kunnskapsorganisasjoner var med på jubileumsfeiringen. Her Margareth Hagen, rektor ved UiB.

Panelsamtale med sentrale folk i redningsaksjonen for SNL: Trond Andreassen (tidl. styreleder), Anne Marit Godal (sjefredaktør 2011–2016), Petter Henriksen (hovedredaktør 1995–2010) og Nils Christian Stenseth (tidl. styremedlem).

HILSEN FRA KULTURMINISTEREN TIL JUBILEUMSFESTEN
10. NOVEMBER 2021

Gratulerer!

Norge er et godt samfunn å bo i. Vi har høy tillit til hverandre og et fellesskap som binder oss sammen. Ytringsfriheten står sterkt. Vi har små forskjeller mellom folk og et levende folkestyre.

Kunnskap og et felles språk er en forutsetning for det samfunnet og de verdiene vi vil kjempe for. Store norske leksikon har en viktig plass i det digitale kunnskapssamfunnet.

Store norske leksikon er gratis tilgjengelig på nett. Formidlingen er tilpasset et bredt publikum, og det er på norsk. Slik bidrar SNL til at innbyggerne på en enkel måte kan skaffe seg allmennkunnskap. Og slik bidrar SNL til å bevare og utvikle et rikt norsk fagspråk.

Norge har en sterk tradisjon for leksikon. De siste årene har Store norske leksikon videreført og fornyet denne tradisjonen på en måte det står stor respekt av. Jeg er stolt over at land rundt oss ser til Store norske leksikon for å lære. Takk for innsatsen!

Gratulerer med bevaring, utvikling og formidling av kunnskap, kulturarv og språk gjennom 115 år!

Anette Trettebergstuen
Kultur- og likestillingsminister

Internasjonalt samarbeid

Store norske leksikon har etablert en modell for både eierskap, drift og produksjon som er unik i verdensammenheng. Flere land ønsker å lære av den norske leksikonmodellen, og SNL-redaksjonen har tatt internasjonalt lederskap.

I 2019 organiserte vi den første internasjonale leksikonkonferansen på flere tiår, med deltakere fra 17 land. I 2020 organiserte vi et digitalt oppdateringsmøte med 60 deltakere, og i 2021 skulle vi delta på den neste samlingen i Kroatia, men denne ble utsatt til 2022.

PÅ EUS AGENDA

I 2018 ga Europaparlamentets utredningstjeneste (EPRS) ut rapporten *Europe's online encyclopaedias: Equal access to knowledge of general interest in a post-truth era?* Den konkluderte med at det står dårlig til med europeeres tilgang til kvalitetssikrede opp-

slagsverk på eget språk. Men Norge og Store norske leksikon ble trukket fram som et viktig unntak.

Rapporten skapte viktige ringvirkninger, ikke bare for SNL, men også for samarbeid mellom nasjonale leksika på tvers av landegrensene. SNL har fått et særlig tett forhold til våre søsterorganisasjoner i Danmark, Kroatia og Latvia. Mens danskene har kopiert den norske leksikonmodellen, har Kroatia overtatt stafettpinnen med å arrangere den neste store konferansen der leksika fra mange land samles for å utveksle ideer, erfaringer og kunnskap.

SAMARBEID NORGE-LATVIA

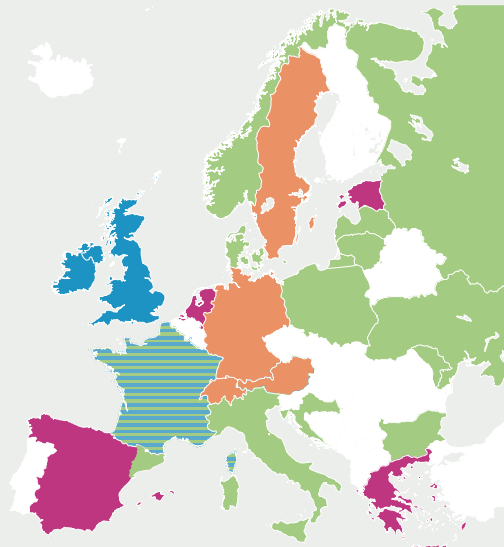
I september 2021 klarte vi å avholde det første av tre planlagte samarbeidsseminarer med redaksjonen i det latviske nasjonalleksikonet. SNL-redaksjonen reiste til Latvia, hvor vi arbeidet intensivt i to dager sammen med latvierne i den historiske

byen Kuldiga. Målet med samarbeidet er å drive erfaringsutveksling og å finne nye områder for samarbeid, blant annet i felles utvikling av illustrasjoner. Seminarene blir finansiert med midler tildelt fra den norske ambassaden i Riga. Det er til stor inspirasjon for hele redaksjonen å møte kollegaer fra andre land. Vi deler mye av den samme hverdagen som vi samtidig er svært alene om i hvert vårt land. Vi gleder oss derfor til å få gjennomført de to resterende seminarene når forholdene tillater det.

Vi har sterk tro på at internasjonalt samarbeid både vil styrke SNL og bidra til å eksportere en modell som norsk akademia og andre kan være stolte av. Samarbeid med veletablerte europeiske partnere vil løfte kvalitetssikret kunnskap høyere opp på EUs agenda, slik at unionen kan legge til rette for en styrking av leksika - og tilliten til fakta - over hele Europa.

TILGANG TIL KVALITETSSIKREDE OPPSLAGSVERK

Mange europeere har ikke tilgang til kvalitetssikrede oppslagsverk på eget språk. I noen land (f.eks. Finland, Island og Portugal) har det aldri eksistert nettbaserte kvalitetssikrede oppslagsverk, i andre land (f.eks. Sverige, Tyskland og delvis Frankrike) har leksikonene betalingsmurer, og i andre land har ikke leksikonene klart den digitale overgangen og gått konkurs (f.eks. Spania og Estland). Tilgang til kvalitetssikrede kunnskapskilder er et viktig grunnlag for demokratiske og åpne samfunn.

- Fri tilgang
- Delvis betalingsmur (Britannica)
- Betalingsmur
- Nedlagt / nær nedlegging

I 2018 ga Europaparlamentet ut rapporten *Europe's online encyclopaedias: Equal access to knowledge of general interest in a post-truth era?* Den oppsummerer europeeres tilgang til kvalitetssikrede oppslagsverk på eget språk. SNL trekkes fram som et av få leksika som har funnet en god modell for drift og utvikling, og vi ble invitert til EU-parlamentet i Brussel for å dele erfaringene våre.

Samarbeid med Danmark

I Danmark har SNL to systerorganisasjonar som vi samarbeider tett med: Lex.dk og Trap Danmark. Lex.dk er det danske nasjonalleksikonet som mellom anna publiserer *Den Store Danske* og fleire andre leksika. Både organisasjonane bruker SNL-teknologi, og SNL er ansvarleg for teknisk drift av nettsidene.

REPETISJON AV DEN NORSKE LEKSIKONHISTORIA

I 2017 kunngjorde danske Gyldendal at dei ville utvikle *Den Store Danske*, det danske nasjonalleksikonet. Gyldendal klarte ikkje å tene pengar på å drive leksikonet.

Historia var så å seie identisk med då Kunnskapsforlaget utvikla Store norske leksikon i 2010. Samfunnsdebatten etter nedstengjinga av *Den Store Danske* var òg ganske lik debatten kring Store norske leksikon i 2010 og 2011, med eitt viktig unntak: I 2017 og 2018 var det ingen som tvilte på at eit samfunn har bruk for eit fagredigert og kvalitetssikra leksikon.

TRAP DANMARK

Trap Danmark er «den mest komplette topografiske skildring av noko land i verda», ifylgje den danske dronninga. Den kanskje beste forklaringa av verket er ei slags «bygdebok på speed», 98 store bøker om alle dei danske kommunane.

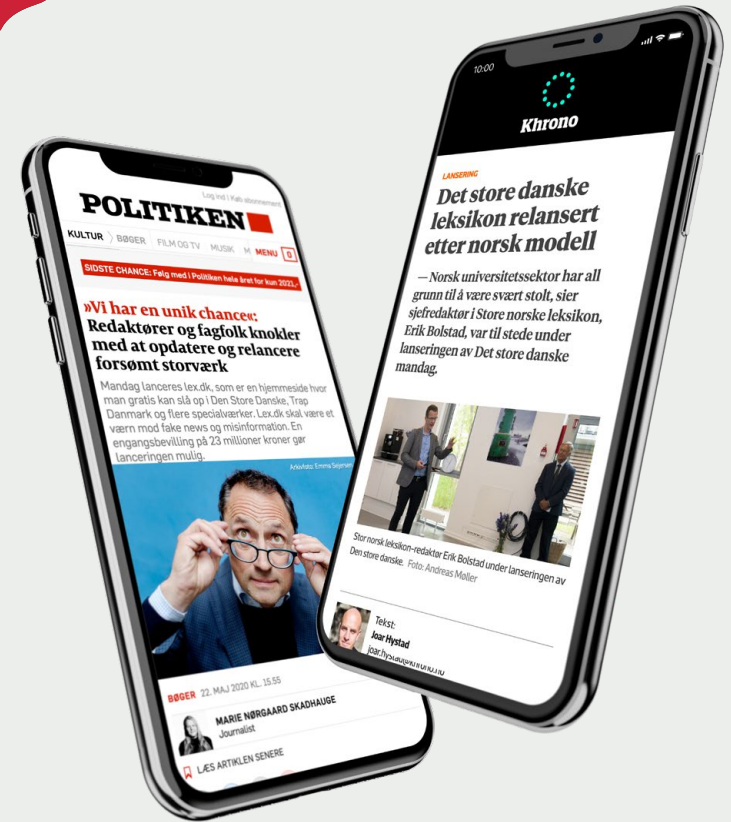
Trap leitte etter nokon som kunne hjelpe dei med å lage ein digital versjon av prosjektet. Dei fann fram til SNL på grunn av rapporten om kvalitetssikra kunnskapskjelder som EU-parlamentet publiserte i 2018. I 2019 vart den digitale versjonen av Trap lansert, basert på SNLs teknologi og publisert med publiseringssystemet vårt.

REDNINGSAKSJON FOR DEN STORE DANSKE

I 2018 vart det sett i verk ein redningsaksjon for *Den Store Danske*, med utgangspunkt i Trap Danmark. Redningsaksjonen var tungt inspirert av SNL-historia, men alt gjekk veldig mykje raskare. Det tok fem år i Noreg å finne ein god organisasjonsform og finansieringsmodell for SNL. I Danmark tok den tilsvarende redningsaksjonen berre nokre månader, fordi ein kunne basere seg på «den norske model» frå SNL.

Foreningen Lex.dk - som er etablert for å drive *Den Store Danske*, Trap Danmark og ei lang rekkje andre leksikalske verk - er så å seie identisk med SNL. Medlemene i foreninga er Danske Universiteter, stiftinga Gads forlag, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og danske Gyldendal. Den danske regjeringa vedtok å gje statstilskot til etableringa av ein ny redaksjon for *Den Store Danske* i desember 2019, og frå 2022 er tilskotet auka kraftig. Lex.dk er no i ferd med å utvide redaksjonen og rekruttere fagansvarlege til leksikonet.

I 2020 vart *Den Store Danske* og ei lang rekkje andre leksika lansert på den nye plattformen lex.dk. Denne plattformen blir drifta og utvikla av SNL, finansiert med danske midlar. Samarbeidet gjev ikkje berre økonomiske fordelar for SNL, men opnar òg for redaksjonelt og organisatorisk samarbeid. Vi meiner at dette er ein modell som står støtt i god nordisk tradisjon for fellesskapsløysingar, og gler oss til å samarbeide vidare med systerorganisasjonen sør for Skagerrak!

Ei ny rolle for Store norske leksikon: teknologiekspert. I 2020 vart *Den Store Danske* og 14 andre danske leksika relansert med SNL-teknologi. Samarbeidet gjev ikkje berre økonomiske fordelar for SNL, men opnar òg for redaksjonelt og organisatorisk samarbeid.

Utfordringer

ØKE KJENNSKAPEN BLANT DEM OVER 50

Kjennskapen til Store norske leksikon som et digitalt oppslagsverk er altfor lav blant dem over 50 år. Mens godt over 90 prosent av de yngste kjenner til SNL som en digital tjeneste, er det langt færre blant de eldste (41 prosent av dem over 60 år) som kjenner til nettstedet snl.no. Det er viktig at hele befolkningen har lik tilgang til og kjenner til kilder for kvalitetssikret kunnskap. I tillegg er SNL i hovedsak en offentlig finansiert kunnskapskilde og er dermed avhengig av oppslutning i alle samfunnslag og aldre.

FORTSETTE Å ØKE LESERTALLENE

Store norske leksikons lesertall har økt hvert år i ti år. I 2021 er veksten i artikkellesing noe lavere enn i tidligere år, og det vil bli spennende å se om vi nærmer oss et tak. Samtidig ser vi at antall unike brukere øker. Et viktig grep for å fortsette å få flere lesere er å avdekke hull i leksikonet. I det siste året erfarte vi at nypubliserte artikler med oppslagsord av allmenn interesse raskt fikk høye lesertall, og flere av artiklene på listene over årets mest leste artikler er nye. Vi fortsetter å identifisere søkeord som mangler i leksikonet, men som er viktige for elever, studenter, eller av allmenn interesse, og få på plass disse.

ØKE KJENNSKAPEN TIL MODELLEN

Flere viktige prinsipper i SNLs modell er for dårlig kjent blant leserne, blant annet at SNL kombinerer fagfolks ekspertkunnskap med

bidrag fra folk flest. Bare sju prosent av dem som kjenner til snl.no, vet at alle kan bidra med innhold.

Også universitetenes og de andre medlemsinstitusjonenes eierskap i SNL er for dårlig kjent - ikke minst blant medlemsinstitusjonenes egne ansatte og studenter.

REKRUTTERE FLERE FAGANSVARLIGE

Å holde SNLs omfattende innhold oppdatert krever tid og ressurser. Flere fagansvarlige trengs for å dekke alle kategoriene i leksikonet, men dette krever både mer oppfølging fra redaksjonen og fører til større honorarutgifter, og antallet fagansvarlige vokser raskere enn redaksjonen utvides. De fleste redaktørene i Store norske leksikon har ansvar for mellom 10 000 og 20 000 artikler hver, og til sammen koordinerer de nesten 1000 fagansvarlige og fagmedarbeidere. De fleste i redaksjonen har dessuten oppgaver innen ledelse, økonomi, administrasjon, utvikling eller kommunikasjon i tillegg til redaktøransvaret. Framover må vi finne ut hvordan vi kan lære opp stadig flere fagansvarlige uten at det går ut over kvaliteten på opplæringen.

BEDRE KJØNNBALANSEN

35 prosent av fagansvarlige i leksikonet er kvinner. Tallet er det samme som i 2020, og det er en økning fra 32 prosent i 2019. Selv om disse tallene er bedre enn mange sammenlignbare organisasjoner, er vi ikke tilfreds, og vi arbeider for jevnere kjønnsbalanse blant forfattere og fagansvarlige.

STORE NORSE LEKSIKON

Søk i Store norske leksikon

Den greske antikken, også omtalt som antikkens Hellas, var en oldtidskultur i østre Middelhav. (© Shutterstock. Begrenset gjenbruk) **LES ARTIKKELEN**

STRIKKING

Annichen Sibbern Bøhn

Annichen Sibbern Bøhn var en norsk designer og forfatter. Hun var den første til å kalle strikkemønstre for norske og påpeke deres kulturhistoriske og estetiske verdi.

LES HELE ARTIKKELEN

DA SELSKUTETIDENS SELSKUTETIDA

Selskudetida var en periode fra rundt 1400-tallet til første halvdel av 1900-tallet, og er i høy grad knyttet til den europeiske historien fra renessansen til første verdenskrig.

LES HELE ARTIKKELEN

OVER 900 ÅR MED KOMPASSROSER PÅ KART

KOMPASSROSE

Kompassrose er en stjernelignende figur i et kompass, på et kart eller lignende som peker ut himmelretningene.

LES HELE ARTIKKELEN

Mest lest i går

- Samlik samtidshistorie samer
- Spådomskunst stjernetegnet
- Islam
- Første verdenskrig

Uvanlig mye lest

- Canadas engelskspråklige Margaret Atwood
- Norges historie fra 1050... Eirik Magnusson
- Børs og finans shortsalg
- Skolekylling Ann Kristin Aafedt Flatland

Sørgelig lite lest

- Svalbard Brucebyen
- Skulptur og mosaikk i... Gian Lorenzo Bernini
- Strømtejenester
- Sør-Afrikas litteratur Damon Galgut

Natur og teknologi

- Medisin
- Psykologi
- Realfag
- Biologi
- Teknologi og industri

Samfunn og historie

- Geografi
- Historie
- Medier
- Samfunn
- Næringsliv og økonomi

Kunst og kultur

- Litteratur og språk
- Religion og filosofi
- Kunst og estetikk
- Mat og drikke
- Sport og spill

NORSK BIOGRAFIK LEKSIKON

STORE MEDISINSKE LEKSIKON

NORSK KUNSTNERLEKSIKON

Sist oppdatert

- Odd Fellow Ordenen: oppdatert av Jon Gunnar Arntzen FOR 1 MINUTT SIDEN
- București: Jarda Selm godkjente et endringsforslag fra Sten Lundbo FOR 5 MINUTTER SIDEN
- Iskemi: oppdatert av Morten Vetrhus (SUS) FOR 7 MINUTTER SIDEN
- Jaroslav Rudík: oppdatert av Karen Gammelgaard (UIO) FOR 12 MINUTTER SIDEN

SE ALL AKTIVITET

Om Store norske leksikon

Store norske leksikon er et gratis og komplett oppslagsverk skrevet av fagfolk på bokmål og nynorsk. Med opp til 3 millioner brukere i måneden og 550 000 leste artikler hver dag er leksikonet Norges største nettsted for forskningsformidling. Leksikonet er eid av de norske universitetene og flere ideelle stiftelsesorganisasjoner.

HVEM LAGER LEKSIKONET?

SLIK SKRIVER DU LEKSIKONARTIKLER

KONTAKT OSS!

PERSONLIVNERKLEIING

Forsida på snl.no

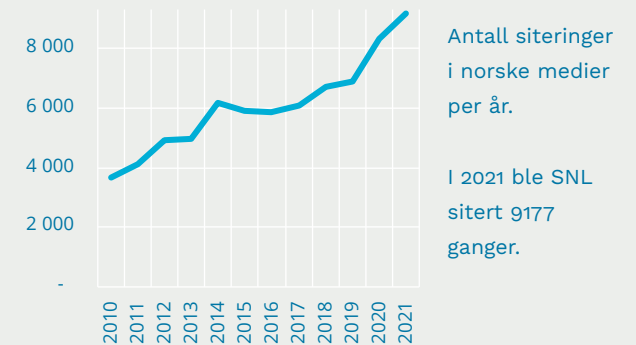
Kunnskapskilde for mediene

Store norske leksikon ble sitert i norske medier hver eneste dag i 2021, og flere ganger enn noensinne tidligere. SNL er en viktig leverandør av bakgrunnsfakta til redaksjoner som ønsker å gi lesere over hele landet kontekst til løpende nyhetssaker - fra de store debattene og hendelsene som dominerer det globale nyhetsbildet, til de små og nære lokalsakene.

Da Avisa Nordland kunne fortelle at Hasan (29) ble Rema-kjøpmann på rekordtid, kunne de legge til at ifølge snl.no var antall registrerte syriske flyktninger kommet opp i 5,6 millioner mennesker i slutten av 2019. Da 250-årsdagen for Hans Nielsen Hauge ble feiret i 2021, var SNLs artikkel om den innflytelsesrike 1800-tallspredikanten hyppig sitert i både lokale og nasjonale medier. Mens når Odd Nerdrum kritiserer Nasjonalmuseet for hemmelighold rundt innkjøp av kunst og sier at «de drar det altså så langt

at det blir lukkede dilettantiske hegemonier», styrter Aftenposten til og forteller at «dilettant» ifølge Store norske leksikon er en person som fremstiller seg selv som fagperson innenfor kunst eller vitenskap, men som egentlig ikke har god kjennskap til fagområdet. Noen ganger kommer vi imidlertid til kort og lever ikke opp til forventningene. Når NRK spør «Hvor og hva er egentlig gokk?» må de dessverre svare at «Ordet står ikke oppført i Store norske leksikon.» Vi har med andre ord fremdeles en jobb å gjøre.

Fram mot 10-årsmarkeringen for terrorangrepet og massedrapet 22. juli jobbet redaksjonen aktivt med å oppdatere og løfte nivået på artikler om alt fra AUF og Utøya til høyreekstremisme og forskning på konsekvensene av 22. juli. Dette arbeidet ga gode resultater, og artiklene ble både mye lest og ikke minst mye brukt som kunnskaps- og faktakilde for

norske medier i tiden rundt markeringen.

De siste ti årene har antall siteringer av SNL i mediene mer enn doblet seg, og i 2021 økte det med over ti prosent. Vi ser også at trafikken fra de store norske nettavisene øker. 2022 ligger an til å bli det første året noensinne hvor SNL siteres oftere enn Wikipedia i norske medier. Dette er ikke nødvendigvis et mål i seg selv, men vi ser det som et tydelig resultat av redaksjonens og de fagansvarliges nitide arbeid med å styrke og utvide innholdet i leksikonet, og innsatsen for å fremme og styrke SNLs omdømme i offentligheten.

Ledelsen ved USN deltar imidlertid ikke i denne krigen. I innlegget brukes ledelsen som stråmann i polemikk mot standpunkter vi verken har gitt uttrykk for eller står for. Det er fristende å gå opp noen hakk i kildehenvisning og sitere Store norske leksikon:

«En stråmann sies å brukes når man i diskusjon eller debatt tillegger andre meninger de ikke har, og argumenterer mot disse. Slik argumentasjon kalles stråmannargumentasjon. Man diskuterer da mot meninger eller personer som ikke finnes.»

Ifølge Store Norske Leksikon er «sæd sekret fra penis som består av sædvæske og sædceller. Væsken uttømmes ved seksuell utløsning (ejakulasjon) ved samleie, masturbasjon og pollusjoner (ufrivillig utløsning, for eksempel i søvne)».

Biscayabukta er et randhav til Nord-Atlanteren. I sør og særlig i midten er Biscayabukta meget dyp (cirka 5000 meter), skriver [Store Norske Leksikon \(SNL\)](#).

Alliansen - Alternativ for Norge er, ifølge Store Norske leksikon, et norsk høyreradikalt parti ledet av Hans Jørgen Lyngli Johansen.

Strandsona

- Strandsona er ei allmennspråkleg nemning på området 100 meter frå strandlinja målt i horisontalplanet ved alminneleg høgvatn.
- Omgrepet «strandsona» har ingen juridisk definisjon, men blir i juridisk forstand vanlegvis brukt synonymt med 100-meterbeltet.
- Plan- og bygningslova § 1-8 seier at det langs sjøen og langs vassdrag skal takast særleg omsyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. I same føresegn står det at i 100-meterbeltet langs sjøen gjeld eit generelt byggeforbod, som ofte upresist blir omtalt som «strandlova».

KJELDER: SNL OG PLAN- OG BYGNINGSLOVA PÅ LOVDATA.NO.

Hva er utjevningsmandat?

Utjevningsmandater er mandater (plasser) i nasjonalforsamlingen som skal sikre større samsvar mellom antall stemmer et parti får i valget og hvor mange representanter de får i nasjonalforsamlingen.

Utjevningsmandater er en del av valgordningen og forekommer i flere land. Ordningen brukes stort sett bare i land med en eller annen form for forholdstallsvalg, og er som regel kombinert med en sperregrense.

Kilde: [SNL](#)

Det er nemlig frøene fra poppeltrær som forårsaker den store mengden «snø» i byen. Ifølge Store norske leksikon lager disse trærne små frø som er omgitt av lange hvite hår. Disse frøene har derfor lett for å bli tatt av vinden, og det er nettopp dette som danner «snøværet».

Ifølge Store norske leksikon (SNL) kan kjempetrevens bli heile fire centimeter lang, og hoa er gul med svart bryst og eit bredt svart tverrband over bakkroppen. Ho har også eit langt eggleggingsrør. Hannane er svarte med eit bredt raudt midtparti på bakkroppen.

Elektrostimulerende behandling er behandling mot enkelte psykiske lidelser hvor det brukes en lav dose strøm, metoden ble tidligere kalt elektroshokkbehandling. Behandlingen brukes hovedsakelig ved alvorlig depresjon hvor annen behandling ikke har gitt bedring, ifølge [Store norske leksikon](#).

ORDET SOM FORSVANT

FUSENTAST
En fusentast er en fremfusende person, et brushode eller en som handler overilet, ifølge Store Norske Leksikon. Brå, pågående og dumdristig er andre synonymer – og betegnelser som nok er mye mer brukt i dag.

Store norske leksikon beskriver «fiskestell» på følgende måte: «Fiskestell, også kalt fiskekultivering, er tiltak som tar sikte på å bevare eller øke det varige utbyttet av fiske eller fiskeoppdrett, eller å kompensere for tapt produksjon».

Store norske leksikon forklarer uttrykket Vestlandsfanden som ei personifisering av eigenskapar og synsmåtar knytte til målsak, religjøs pietisme, fråhaldssak og liknande, som har vore rekna som typiske i ein del vestnorske miljø.

22. juli 2011

- Fredag ettermiddag kl. 15.25 eksploderte en 950 kilo tung gjødselbombe i regjeringskvartalet i Oslo. Åtte mennesker ble drept momentant, ti personer ble innlagt på sykehus med alvorlige skader.
- Om lag to timer senere, litt for kl. 17.30, fikk politiet meldinger om skyting på Utøya i Hole kommune. En mann ikledd falsk politiuniform ankom AUFs årlige sommerleir, der han målrettet begynte å skyte mot dem som var på øya.
- I løpet av den neste timen ble 69 mennesker drept. Omrent halvparten så mange ble påført alvorlige skuddskader. Etter en drøy time ble gjerningsmannen pågrepet.
- Ansvarlig for begge angrepene var Anders Behring Breivik, den gang 32 år gammel. 24. august 2012 ble han dømt til 21 års forvaring i fengsel med menstet på ti år.

Kilde: [snl.no](#)

Organisasjonen

Foreininga Store norske leksikon hadde fyrste heile driftsår i 2015, og leksikonet fekk då igjen ein solid grunnmur. Medlemene er universiteta og andre kunnskapsinstitusjonar. Foreininga Store norske leksikon skal bidra til at medlemenes kompetanse i heile det norske kunnskapsuniverset blir synleg og tilgjengeleg i ei brei demokratisk offentlegheit. Leksikonet er ein kunnskapsdugnad, og difor er foreiningsforma godt eigna: ei sjøveigande samanslutning som skal fremje eit felles føremål.

STYRET

Leksikonet blir leia av eit styre som er vald av årsmøtet i foreininga. Knut Olav Åmås, direktør i Fritt Ord, har vore styreleiar sidan 2016.

Fleire styremedlemer er sentralt plasserte ved ulike universitet: Rektor Margareth Hagen (UiB), seniorrådgjevar Christian Fossen (NTNU) og professor Anne Spurkland (UiO) er tilsette ved universiteta. I tillegg sit Line Gaare Paulsen og professor Cathrine Holst (DNVA) i styret. Tilsettrepresentant er Halvard Hiis.

REDAKSJONEN

Erik Bolstad har vore sjefredaktør og dagleg leiar for foreininga sidan 2016.

I januar 2021 var det 15 tilsette i redaksjonen, fordelt på 13 årsverk. Snittalderen i redaksjonen var 38 år i 2021, det var åtte kvinner og sju menn. Redaktørane har variert fagleg bakgrunn frå mellom anna journalistikk, matematikk, fysikk, teknologi, sosiologi, leining, musikkvitenskap, historie, medisin og litteratur.

Redaksjonen har stort sett hatt heimekontor i 2020 og 2021, og alle møte har skjedd på Zoom. I vanlege år reiser redaksjonen mykje og har hatt som mål å ha minst éi fysisk samling på kvart universitet i året. I pandemien er ikkje dette mogleg, og all oppfølging av fagansvarlege og forfattarar har skjedd digitalt. Det har gjeve gode resultat: Fleire fagansvarlege enn nokon gong tidlegare har delteke på kurs og møte, og fleire har vore aktive i leksikonet. Samtidig ser vi at fysiske møte har stor verdi, og vi gler oss til å møte folk igjen snart!

I 2021 og starten av 2022 slutta Andreas Tjernshaugen, Synøve Kamøy og Stig Arild Pettersen i redaksjonen. I 2022 kjem eit nytt kull med redaktørar: Tomaris Semet, Kjersti Kanestrøm Lie, Åsmund Gram Dokka og Mina Hennem Mohseni.

ØKONOMI

Inntektene i 2021 var på 27,5 millionar kroner: 58 prosent var medlemskontingentar, 21 prosent statstilskot, 8 prosent sal av utviklingstenester, 13 prosent andre inntekter.

Utgiftene var 25,8 millionar kroner: 67 prosent til innhald, 25 prosent utvikling og distribusjon, 8 prosent driftskostnader (lokale, adm., m.m.).

Overskotet vart 1,6 millionar kroner. Dette er uvanleg høgt, og kjem i hovudsak av at regjeringa innførte full momskompensasjon for ideelle verksemder heilt på tampen av året. Det er budsjettert med eit tilsvarande underskot i 2022.

Knut Olav Åmås
STYRELEIAR
FRITT ORD

Margareth Hagen
STYREMEDLEM
UIB

Cathrine Holst
STYREMEDLEM
DNVA

Christian Fossen
STYREMEDLEM
NTNU

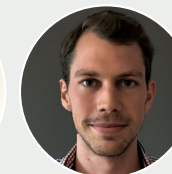
Anne Spurkland
STYREMEDLEM
UIO

Line Gaare Paulsen
STYREMEDLEM

Hanne Karde
STYREMEDLEM
UIT

Halvard Hiis
REDAKTØR
STYREMEDLEM

Erik Bolstad
SJEFREDAKTØR
DAGLEG LEIAR

Gunn Hild Lem
REDAKSJONSSJEF

Guro Djupvik
REDAKTØR
ORG.RÅDGJEVAR

Anne Eilertsen
REDAKTØR

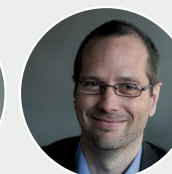
Mari Paus
REDAKTØR

Ida Scott
REDAKTØR

Line Marie Berteussen
REDAKTØR

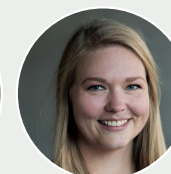
Ola Nordal
REDAKTØR

Kjell-Olav Hovde
REDAKTØR

Jostein Riiser Kristiansen
REDAKTØR

Marit M. Simonsen
REDAKTØR

Stig Arild Pettersen
REDAKTØR
KOMMUNIKASJON

Store norske leksikon i tal

182 283

artiklar

per 1. januar 2022

3 210 224

lesarar i månaden

i mars 2021

421 314

lesne artiklar per dag

På kvardagar vart det i snitt lese over 400 000 artiklar per dag i 2021.

51 931

biografiar

per 1. januar 2021

144 102

bilete

per 1. januar 2022

4 749

forfattarar

per 1. januar 2022

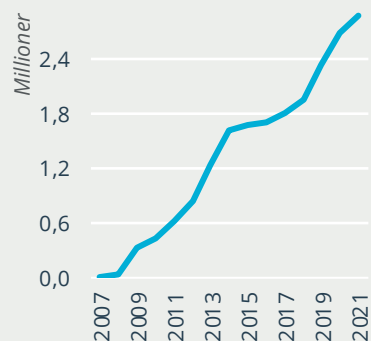
986

fagansvarlege

per 1. januar 2022

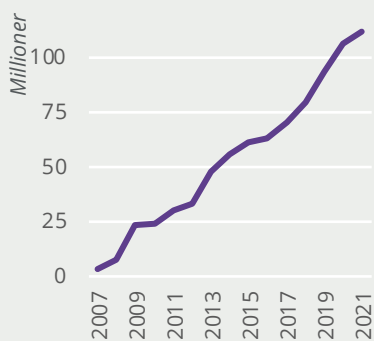
UNIKE BRUKARAR I MÅNADEN

I 2021 var det i snitt 2,9 millionar unike brukarar i måneden. Det var totalt 25,4 millionar unike brukarar i året.

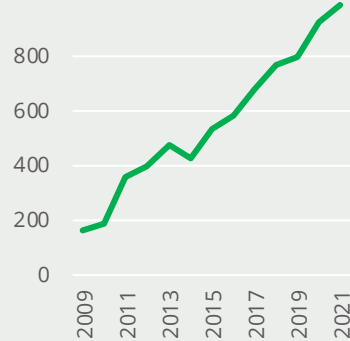
LESNE ARTIKLAR

I 2021 vart artikkane i Store norske leksikon lesne til saman 112,2 millionar gongar, 5 prosent auke frå året før.

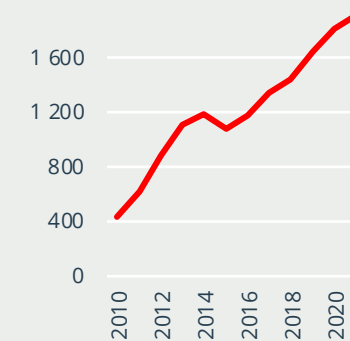
FAGANSVARLEGE

Ved inngangen til 2022 var det 986 fagansvarlege i Store norske leksikon. I 2021 vart det rekruttert 131 nye.

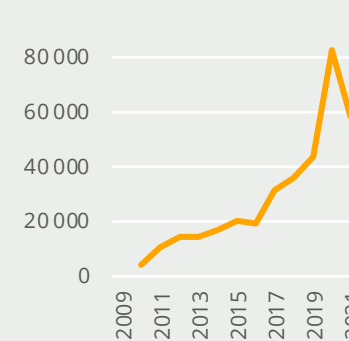
AKTIVE BIDRAGSYTARAR

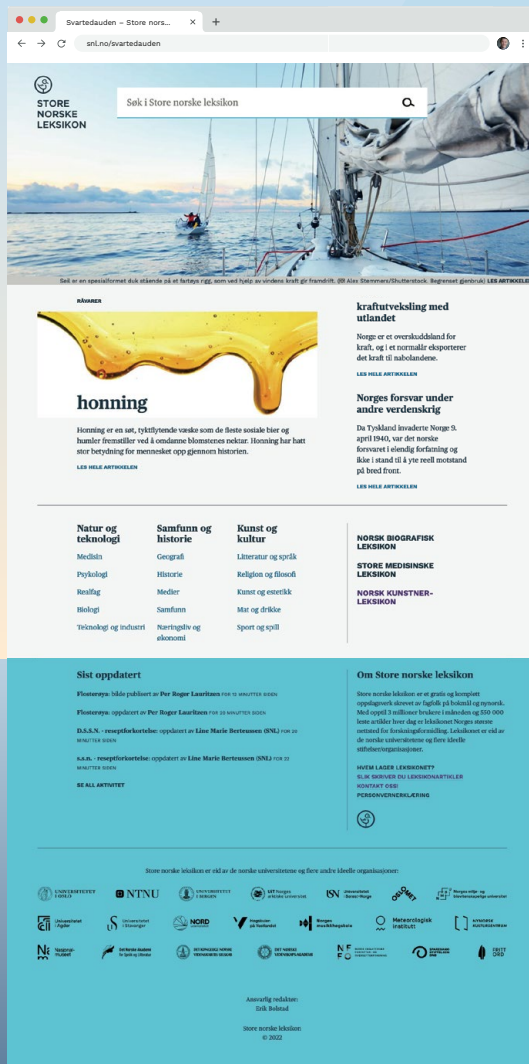
I 2021 var det 1916 aktive bidragsytarar i leksikonet, 61 prosent var frivilljuge.

OPPDATERTE ARTIKLAR

I 2021 vart det oppdatert 58 187 artiklar, ein nedgang frå året før (storprosjektet med å oppdatere «alt»), men kraftig auka samanlikna med tidlegare år.

STORE NORSE LEKSIKON har på få år blitt ein av dei mest brukte norske nettstadene, med fleire lesarar enn dei fleste norske avisene. Leksikonet er Noregs største nettstad for forskingsformidling.

Fagansvarlege skriv innhaldet i Store norske leksikon. Ein fagansvarleg er ein handplukka fagperson som forvaltar ein liten del av leksikonet, dei fleste er forskarar ved universiteta.

Leksikonet har opp mot 3,2 millionar unike brukarar i månaden, og i snitt blir det lese over 400 000 artiklar på kvardagar.

Leksikonet blir gjeve ut av foreininga Store norske leksikon. Medlemene i foreininga er alle dei norske universiteta, høgskular og andre ideelle organisasjonar.

Framsidedfoto: Alex Stemmers